זון אויפגאנג — 5.42.
זון אונטערגאנג — 7.17

די איינציקע אידישע צייטונג
אין מערב קאנאדע
עטאבלירט אין 1910
דערשיינט
יעדן טאג

אידישע וואַרט
THE ISRAELITE PRESS

THE GATEWAY OF THE WEST

וועטער:
קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910 PUBLISHED DAILY

Vol. 21, No. 73. Winnipeg, Monday, April 13, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. מאנטאג כו׳ ניסן, תרצ״א.

ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

הויפט קוואַרטיר פון דער הסתדרות אין רעדאַקציע פון "דבר" צעשעדיקט פון שריפה אין תל-אביב

43 פון די 47 אוטאָבוסן וואָס גייען איבער שטאָט פאַרניכטעט פון פויער

(ספּעציעל פאַר "דאָס אידישע וואָרט")

תל-אביב, אפּר. 13 (איטא).— די אור־טאָבוס באַריינונג דאָ אין שטאָט איז צו־ריק נאָרמאַליזירט געוואָרן, באַטש אין דער שריפה פון פּרייטאָג אונט זיינען פאַרניכטעט געוואָרן 43 פון די 47 אור־טאָבוסן אנגעטריבן פון׳ם קאָאָפּעראַטיוו "המעביר".

די שריפה, די אורזאַכן פון וועלכער זיינען נאָך ניט באַקאַנט, האָט אויף צע־שעדיקט די רעדאַקציע פון דער אַרבעטער צייטונג "דבר" און די הויפּט קוואַרטיר פון דער אידישער אַרבעטער פעדעראַציע (הסתדרות).

——(::)——

ספר־תורה גנבים פאַר־משפּט אין ארץ־ישראל

ירושלים, אפּר. 13 (איטא). — דער רייז נעריכט האָט פאַראורטייילט אַרקוני דזי און מזרחי, דער ערשטער אַ געוועזענער שמש אין שול אין דער לעעטער אַ הענדלער מיט ספר־תורה׳ס, אַז זעקס מאַנאַטן געפענגניש יעדער פאַר גנב׳ענען ספר־תורה׳ס אין בוכאַראַר שול.

אַכט אַרבעטער פאַרשיקט פאַר אַטאַקע אויף אידישן שומר

סטרייק פון העבראיישע לערער שליסט אַלע שולן אין א״י

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

ירושלים, אפּר. 13 (איטא). — אַכט אַראַבער, איינשליסנדיק דעם מוכטאַר, זיינען פאַרשיקט געוואָרן אויף איין יאָר צייט פון׳ם דאָרף אַרום נהלל, פון וואַנען עס איז געקומען די אַטאַקע אויף דעם אידישן שומר פון נהלל, פאַלעוויץ. אויר סער דעם, מוז יעדער איינער פון זיי איינ־לייגן צו 50 פונט שטערלינג ערבות פאַר זייער גוטער אויפפירונג.

נאָך עלף אַראַבער וואָס זיינען געווען אָנגעקלאָגט אין דער אַטאַקע אויף דעם אידישן שומר פון נהלל, פאַלעוויץ, אויר־שמש אין שול דער לעעטער אַ געוועזע־נער שמש אין שול אין דער לעעטער אַ הענדלער מיט ספר־תורה׳ס, אַז זעקס מאַ־נאַטן געפענגניש יעדערער פאַר גנב׳ענען ספר־תורה׳ס אין בוכאַראַר שול.

אַרום אַ פערטל מיליאָן מענשן האָבן געקראָגן אַרבעט מיט דער הילף פון רעגירונגס אַרבעטסלאָזיקייט פאָנד

אַטאַוואַ, אפּר. 13. — מיט דער הילף פון דעם רעגירונגס 20־מיליאָן דאָלאַרדיקן אַרבעטסלאָזיקייט פאָנד איז אַרבעט גע־נעבן געוואָרן ביז איצט צו 248.274 פּער־זאָן, לויט אַ באַריכט אַרויסגעגעבן פון׳ם אַרבעטס דעפּאַרטמענט פאַר׳ן פּעריאָד וואָס האָט זיך נעענדיקט מאַרט 31טן. דער סך־הכל אַרבעטס טעג אַזוי פאַרטיילט איז געווען 4 מיליאָן 847 טויזנט און 217, — אַ דורכשניט פון אַרום 20 אַרבעטס טעג אויף יעדן.

לויט די פּראָווינציאָן איז די זאַל באַ־שעפטיקט מיט דער הילף פון׳ם פאָנד געווען: נאָוואַ סקאָשאַ, 30.777; פּרינס אַדוואַרד אינזל, 1.215; נ״ד־באַראַנסוויק, 17.000; קוועבעק, 58.739; אָנטאַריאָ, 43.000; מאַניטאָבאַ, 23.309; סאַסקאַ־טשעוואַן, 19.569; אַלבערטאַ, 17.351; בריטיש קאָלומביאַ, 27.975; יוקאָן, 150.

אויסער דעם, האָבן די סי. פּי. אייזענבאַ־נען ווי אַ רעזולטאַט פון דעם פאָנד גע־נען אַרבעט צו 5.337 פערזאָן, און די סי. עו. — צו 3.654.

אין אַלע פּראָווינצן איז אויסער דעם פאַרטיילט געוואָרן דירעקטע שטיצע צו אַרבעטסלאָזע. די זאַל נעשטיצט לויט די פּראָווינצן איז געווען: נאָוואַ־סקאָשאַ, 2.589 פאַמיליעס; פּרינס־עדוואַרד אינזל, 275 פערזאָן; נ״ד־באַראַנסוויק, 255 פאַמי־ליעס; קוועבעק, 28.257 פאַמיליעס, וואָס האָבן איינגעשלאָסן 122.946 פערזאָן; אָנטאַריאָ, 19 טויזנט פאַמיליעס; מאַני־טאָבאַ, 38.342 פערזאָן; סאַסקאַטשעוואַן, 15.577 פערזאָן; אַלבערטאַ, 5.329 פאַ־מיליעס און אויף 15.577 פערזאָן; בריי־טיש קאָלומביאַ, 4.611 פאַמיליעס און אויף 18.215 פערזאָן.

אַרויס פאַרוואונדעט אין אוטאָמאָביל עקסידענט אויף באַראַוס און סאַלטער

לואיס ראַזען און קלאַרא רייט אין סט. דזשאָזעפס האָספּיטאַל

לואיס ראַזען, פון 376 מעגנוס עוועי., און מיס קלאַרא רייט, פון 364 באַראַוס עוועי., זיינען פאַרוואונדעט געוואָרן אין אַן אוטאָמאָביל עקסידענט אויף באַ־ראַוס עוועי. אין סאַלטער סטריט, נעכטן, אַרום 1.20 נ.מ. ביידנס וואוינען, האָפט מען, זיינען ניט פון אַן ערנסטן כאַראַק־טער. די פאַרוואונדעטע וועגן אַן אַנדער אַן אַרבעטער מיט ספר־תורה׳ס, אַז זעקס מאַ־נאַטן געפענגניש יעדערער פאַר גנב׳ענען ספר־תורה׳ס אין בוכאַראַר שול.

אַ פּאַמיליע רעטעט זיך קוים מיט די לעבנס פון שריפה

מר. און מרס. סי. דזש. סמאַרט, 1803 בעטעטיין עוועי., מיט זייערע פינף קינ־דער, האָבן זיך קוים גערעטעט מיט זייער־רע לעבנס וועגן אַ שריפה אין אויסגע־בראָנט אין זייער היים איינט 1 פאַרטאָג.

די פאַמיליע איז שוין אַ פּאָר שעה גע־ווען אין בעט, ווען מר. סמאַרט האָט זיך אויפגעכאַפּט פון׳ם שטיקנדיקן רויך וואָס האָט אָנגעפילט דאָס הויז. ער האָט צלייך אויפגעוועקט די פאַמיליע, און זיי זיינען אַרויסגעלאָפן אין זייערע נאַכט קליידער צו זייערע שכנים, זיי האָבן בלויז פאַר־נעמען אויף זייער הונט, וועלכער איז שפּע־טער געפונען געוואָרן אַ דערשטיקטער פון רויך.

די פייערלעשער זיינען באַלד געקומען און האָבן אויסגעלאָשן די שריפה. דער שאַדן וועט אָפּגעשאַצט אין 800 דאָלאַר פסח, ווי אַ רעזולטאַט פון׳ם סכסוך וועגן נעראַלכע צווישן דער ציוניסטישער עקזע־קוטיווע און דעם לערער פאַראיין, וועל־כער סטראַשעט מי טאַרויסרופן אַ סטרייק כדי אַרויפצוצווינגען זיינע פאָדערונגען.

דער סכסוך איז אַ פּועל־יוצא דערפון, וואָס דער לערער פאַראיין האָט זיך אָפּ־געזאָגט פון צו פאַרהאַנדלען מיט דער עק־זעקוטיווע די פאָרגע אויף איין יאָר רערם נעהאַלטן. וואָס די עקזעקוטיווע אָנגעקלאָגט אין דער אַטאַקע אויף דעם פאַרגעשלאָגן. די לערער האָבן זיך אָפּגעזאָגט פון אָנגעמען אַזאַ פאַרשלאָג; פאָדערונדיק אַ בורדים גערעכט צו פאַר־האַנדלען די פראַגע.

דער סטרייק פאַרוויילט 258 שולן און קינדער־גאַרטנס, 897 לערער און 22.533 תלמידים.

——(::)——

6 חלוצים אָפּגעפאָרן פון מאָנט־רעאַל קיין פּאַלעסטינע

מאָנטרעאַל, אפּר. 13 (איטא). — די ערשטע אָרגאַניזירטע גרופּע חלוצים איז אָפּגעפאָרן פון דאָנעל קיין ניו־יאָרק אויפן וועג קיין פּאַלעסטינע. זיי האָבן פאַרלאָזן ניו־יאָרק שבת מיט דער שיף "פּראָווי־דענס".

אַ גרויסער עולם האָט זיך פאַרזאַמלט ביי דער סטאַנציע צו ווינשן די חלוצים אַ "צאַתך לשלום". די גרופּע באַשטייט פון די אָפּלגנדיקע: משה בלוטשטיין, י. אייזענבערג, הערי הובערמאַן, שיליע קאַ־הען, הינדע בלוטשטיין און שרה סאַפּעק־טאַר. די ערשטע פינף זיינען מיטגלידער פון "השומר הצעיר", סאַפּעקטאַר איז אַ מיטגלידער פון פּועל־ציון בראַנטש 2, פון ווינניפּעג.

——(::)——

ברוך באַרסקי געשטאָרבן דאָ לעצטע וואָך

ברוך באַרסקי, אַ ווינניפּעגער תושב פאַר אַרום 18 יאָר, איז געשטאָרבן לעצ־טע וואָך פון אַ קאַנסער (ראַק), אין עלי־טער פון 66 יאָר.

דער פאַרשטאָרבענער איז געקומען אין ווינניפּעג פון פּאַוואַלאַטש, קיעווער גובער־ניע (רוסלאַנד). ער לאָזט איבער פיר זין: לואי און מעקס אין ניו־יאָרק, אַלס בעני אין דזשעק אין ווינניפּעג און פינף טעכטער: מרס. יוסף מאַס, איידאַ, בער־טאַ, מיני אַן נחמה. אַלע אין ווינניפּעג.

דער פאַרשטאָרבענער איז באַערדיקט געוואָרן אויפן שערי־צדק בית־עלמין. אַ גרויסער עולם פון קרובים, פריינט און לאַנדסלייט האָבן אים באַגלייט צו זיין אייביקער רו.

אַ גרויסער עולם באַגריסט שליח פון אידישע אַרבעטער אין ארץ-ישראל ביי באַנקעט לעצטן אָוונט

אַ גרויסער עולם איז געקומען נעכטן אָוונט צום באַנקעט, לכבוד יוסף בראַאַר, אַדער פון ארץ־ישראל אַוונט, ווי דר. פעלדמאַן, דער פּאַרזיצער, האָט זיי אָנגע־רופן. די שטימונג אין ציון זאַל איז געווען אַ געהויבענע צווישן די ווינניפּעגער פּועלי־ציוניסטן און די נעסט.

נאָך אַ קורצער דערעפענונגס רעדע פון דר. פעלדמאַן האָט אַרויסגעקאָכט י. העסטרין פאַרגעשעלט דעם נאָסט יוסף בראַאַר, דער שליח פון אַרבעטנדיקן ארץ־ישראל און פאַרטרעטער פון דער הסתדרות, וועלכער געפינט זיך איצט אין ווינניפּעג אין די אינטערעסן פון געוועלקשאַפטן קאַמפּיין.

שטיל אין רואיק אָבער מיט אַ געפיל פון טיפער אחריות האָט יוסף בראַאַר נעכטן גערעדט.

"די יידיעות וועלכע דערשיינען טאָג־טעגלעך אין די צייטונגען פון די גלות לענדער און זיי בייטן זיך אָפּט צוויי מאָל אַ טאָג זיינען ווייט ניט דער אמת און ווע אין אין דער אמת׳ן די לאַגע אין ארץ־ישראל. מיר, אין ארץ־ישראל, די וועלכע לעבן ביים אַקטיוועלן, לעבן ניט מיט די גלות־יידיעות, אַזוי ווי די גלות־אידן. ארץ ישראל האָט אונז געמאַכט פאַר רעאַליסטן און דערפאַר מעסטן מיר ניט די לאַגע אין ארץ־ישראל לויט יידיעות, נאָר לויט די אומשטענדן אין לאַנד גופא", האָט דער רעדנער געזאָגט.

"מאַן מעג דען מיט פּראָטעסטן אין גלות דערוועגן כאָטש איין נייע קאַלאָ־ניע אין ארץ־ישראל? מען קאָן דאָך אפילו קיין איין דונאָם לאַנד ניט קויפן פאַר דעם, ווען מיר האָבן געלעזן אין די צייטונגען אַז פערציק טויזנט אידן אין ניו־יאָרק האָבן געשוואָרן טרייהייט צו ארץ־ישראל, נאָכדעם ווי עס איז פאַרעפנטלאַכט גע־וואָרן דער "ווייסער" פּאַפּיר, און אזעלכע שבועה׳ס זיינען אויף געקומען פון אידן אין בראַזיליע, וואַרשע און אין אַלע וועלט טיילן, האָבן מיר דאָרטן (אין ארץ־ישראל) געטראַכט: און וואָס וועט זיין מאָרגן, נאָך דער שבועה? וועלן די אידן באַגלייטן זייערע שבועה׳ס און פּראָטעסטן מיט מחמשות׳דיקעס?

"מיר לייקענען אָפּ אַלע חשבונות וועגן ארץ ישראל וואָס קומען פון גרויסע עקס־פערטן", האָט יוסף בראַאַר געזאָגט, "די דאָזיקע חשבונות האָבן קיין ווערט ניט. מיר, אַ גרופּע פון 12 יונגעלייט, זיינען מיט צוואַנציק יאָר צוריק געקומען קיין דגניה, מיר האָבן דאָרטן דורכגעמאַכט גרויסע שווערקייטן. מיר האָבן דאָרטן געהאַט 3.000 דונאָם לאַנד, געפלאַנצט עפּל־באַרן, מאַראַנצן, מאַנדלען און עס איז געווען אַ דורכפאַל, אָבער מיר האָבן זיך ניט אָפּגעשראָקן. מיר האָבן ווייטער געזייט, מיר האָבן באַאַרבעט דאָס לאַנד, און אַלס אַנטפער אויף דעם "ווייסן פּאַ־פּיר" האָבן מיר אַרויסגעשיקט פון עמק־הירדן אַ שיף מיט גוטע גרייט פּרוכט, און עס איז איצט דער בעסטער פּלאַץ וואו עס וואַקסן באַנאַנעס, און 300 נפשות לעבן איצט אין דגניה — אָט דאָס איז דער גרעסטער פּראָטעסט און די בעסטע שבועה . . .

"אָט די ממשות׳דיקע אַרבעט אונזער", האָט ער געזאָגט, "שאַפט אָפּ אַלע ידיעות און די אַלע חשבונות פון עקס־פערטן. אין אַנפאַנג האָבן אין דגניה אַפּי־לו 12 נפשות ניט געקאָנט מאַכן לעבן. איצט לעבן דאָרטן 300 נפשות און עס איז דאָ פּלאַץ פאַר דריי טויזנט נפ־שות, און אַזוי איז דער פאַל אין גאַנץ א״י "מיר האָבן באַוויזן אין ארץ־ישראל, אַז אידן קאָנען אַרבעטן — דאָס איז אונזער גרעסטער פאַרדינסט. מיר האָבן אַנטדעקט דעם אידיש כח וועלכער איז פאַרלאָרן גענאַנגען אין גלות. אמת, מיר האָבן גרויס אַ בית־עלמינס אין ארץ־ישראל. אָבער מיר האָבן דערלעבט צו זעען וואָס מיר האָבן געשאַפן.

"וואָס איז דאָס אידישע פאָלק גרייט צו טאָן פאַר ארץ־ישראל?", האָט דער רעדנער ווייטער געזאָגט, "עס איז אַ כאָ־ליערע, אַ קרחה, אַ טראַגעדיע, און מיר פּראָווען סעורות (באַנקעטן) אין די גלות־לענדער. עס איז דאָ באַדאַרן אין ארץ־ישראל עס איז פאַראַן דערפאַרונג, נסיון, דער וועג איז גלייך אין קלאָר, — ווער וועט אויס־נוצן די גרויסע מעגלאַכקייטן?

"מיר האָבן באַזינט אַלע קראַנקהייטן אין ארץ־ישראל, אָבער עס איז נאָך פאַר אונז פאַרבליבן איין גרויסע קראַנקהייט וואָס מיר שטרייבנען זיך אָן צו באַזינען — אָן דאָס איז די געפאַרלאַכסטע קרייַנק וואָס פרעסט אונזערע הערצער. די דאָזי־קע קרייַנק רופט זיך "שטימונג". אייער פּראַקטישע אַרבעט, אייער אָפּרוף אויף אונזער רוף, דאָס וועט זיין דער נעהערר־קער ענטפער אויף אונזערע קרבנות", האָט דער רעדנער פאַרענדיקט.

דר. פעלדמאַן האָט צום שלוס אָפּגעלירט פאַר ביישטייערונגען צום געוועלקשאַפטן קאַמפּיין. דער ווינניפּעגער אידישער גע־זאַנג פאַראיין, דיריגירט פון ב. בראַנ־שטיין, האָט געזונגען אייניקע לידער.

אַנב - אורחא

פון מאַרק

אונזער פּראָגראַם מינימום

עס פעלן אונז חלילה ניט קיין "באַ־וועגונגען" וואָס זוכן גרינדלאַך און איינ־מאָל־פאַר־אַלעמאָל לייזן אַלע אונזערע נאַציאָנאַלע אַדער סאָציאַלע פּראָבלעמען, אַדער ביידע מיטאַמאָל: מיר האָבן דאָ אונזערע פאַרשיידענע ציוניסטישע, סאָ־ציאַליסטישע און קאָמוניסטישע ריכטונ־גען, וואָס זיינען פאַראינטערעסירט אין אונזער עולם־הבא און זאָרגן זיך פאַר דעם, אַז עס זאָל דאָרטן זיין שור־הבר און לויתן צו דער זאַט.

אוואָדע איז עולם־הבא, ווען דאָס באַר ציט זיך אפילו אויפן גן־עדן. התחתון פאַר אונזערע קינדער און קינדס־קינדער, אַ וויכטיקער ענין.

אָבער איר האָט געהערט די מעשה מיט יענעם אידן, וואָס האָט געזאָגט: "וואָס עולם־הבא איז ווייס איך, דאַנקען גאָט־נעגוי — אָבער וואָס איז אַזוינס עולם־הזה, דאָס קאָן איך אייך ניט זאָגן".

ווי אָט יענער איך זיינען מיר אַזוי פאַרטאָן אינ׳ם עולם־הבא ענין, אַז מיר ווייסן נעגוי ווי דער ציוניסטישער אַדער סאָציאַליסטישער שור־הבר און לויתן זע־ען אויס, און וואָס פאַר אַ טעם זיי האָבן. אָבער פרעגט ביי אונז דעם טעם פון אַ פּראָסטן, ערדישן שטיקל געבראָטנס, ווייַ־סען מיר ניט, — מיר האָבן קיינמאָל ניט געטראַכט וועגן דעם ...

⁂

ביז מיר וועלן דערלאָזן די פאַרווירק־לאַכונג פון׳ם ציוניזם אַדער סאָציאַליזם, האָבן מיר דערוויל דאָ און אויפ׳ן אָרט קאַלאָסאַלע ערדישע פּראָבלעמען, וועלכע שריינען נאָך אַ לייזונג.

זאָלן מיר עס לאָזן ניין ווי עס נייט, וועלן מיר פאַרפירט ווערן אין אַזאַ טעמפּ־ווינקל, אַז קיין זאַך וועט אונז שוין ניט קאָנען העלפן.

אַגב איז עס אויצט פאַר אַלעמען קלאָר, אַז דער ציוניזם קאָן ניט לייזן דאָס אי־דישע פּראָבלעם אינ׳ם נאָנצן פאַרנעם, אַז דער רוב מנין ובנין פון׳ם אידישן פאָלק מוז פאַרבלייבן אין די "גלות" לענדער און דאָרטן איינאָרדענען זיך, און אַז אַ קולטורעלע און עקאָנאָמישע קאַטאַסטראָפע פאַר׳ן אידנטום אין "גלות", מוז אויך זיין אַ קאַטאַסטראָפע פאַר׳ן ארץ־ישראל וואָס שעפּט זיינע כחות פון׳ם "גלות".

און אַגב איז עס אויך שוין קלאָר, אַז ווען סאָציאַליזם כאַפּט אונז ניט צוגע־גרייט (ווי אין סאָוועט רוסלאַנד), ווערן מיר פון אים עצמאָן אויף פּיצלאַך. און מיר דאָ וואָלטן דאָך ניט געהאַט אַפילו קיין אַמעריקאַנער אידנטום וואָס זאָל אונז כאַטש מיט עפּעס העלפן . . .

⁂

טאָ לאָמיר זיך לאָזן אָט די "באַוועגונגען" צו טאָן זייער אַרבעט, אַ שיינע און פיינע אַרבעט, אָבער ניט פאַר אונז דאָ און אין דעם דור.

איך שליס איין "באַוועגונגען" אין פרעמד־צייכנס, ווייל זיי זיינען באמת דאָ קיין באַוועגונגען ניט, — זיי ווערן געפירט פון קליינע קרייַז אַדער אַדער אַ ווייניקער אידעאָליסטישע מענטשן אַדער באַוועגונג־פּראָפעסיאָנאַלן.

דער בריייטער עולם, אין בעסטן פאַל, סימפּאַטיזירט מיט זיי און העלפט זיי מיט צעלט, — דער זעלבער עולם ניט אָפּט צושטייער סיי פאַר׳ן בית־מדרש, און סיי פאַר׳ן קלויסטער, לחבריל: די זעלבע מענטשן שטיצן אָפּט דעם קרן־היסוד, דעם געוועלקשאַפטן קאַמפּן, דעם איקער און די דשאַינט . . .

ווייל אָט די צוזאָגן פון ווייטע עולם־הבא׳ס אינטערעסירן פערזענלאַך ניט דעם בריייטן עולם אונזערן. מען ניט געלט, ווייל אידן דאָרטן געבן, און ווייל מען האָט דרך־ארץ פאַר׳דער גרויסער לימודים און אינטעליגענטשיקייט פון די פיערער, וועמעס זאַך׳ס אין אַ פאַרוואָרנן אונז מיט עולם־הבא, בעת מיר זיינען, יעדערער פאַר זיך, בעוונותינו הרבים, אַריינגעטאָן אין עולם־הזה.

⁂

מיר האָבן דאָ און ביי אונז אונזערע באַלייטיק קולטורעלע פּראָבלעמען, און, וואָס איז ניט ווייניקער וויכטיק, אונזערע עקאָנאָמישע פּראָבלעמען.

און ווי מיר זאָלן ניט פאַרציען דעם נאַרטל, קאָנען מיר פאַרט ניט אַוועקנעמען זיך און וואָרטן און דערוואָרטן זיך אויף דער צייט, ווען אונזערע מנהיגים וועלן אונז פאַרוואָרנן מיט שור־הבר און לויתן: מיר ווילן עסן באַלד, אויפ׳ן אָרט, אַזעל־כע עולם־הזה׳ניקעס זיינען מיר!

איז יעדער איינער פון אונז פאַרטאָן אויף זיין איינענעם שטיינער אין לייזן זיינע פּערזענלאַכע עולם־הזה פּראָבלעם מען.

אָבער דאָס ווערט אַלץ שווערער און שווערער צו טאָן מיט די כחות פון אַ יחיד. טאָ לאָמיר פּרובירן אָרגאַניזירן זיך, מיר, עולם־הזה׳ניקעס, און זוכן אַ לייזונג צו אונזערע ערדישע פּראָבלעמען מיט געמיינשאַפטלאַכע כחות.

⁂

מיר האָבן זיך לעצטנס קלאָר געמאַכט, אַז אונזערע עקאָנאָמישע פּאָזיציעס דאָ אין לאַנד וואָלקלען זיך און גרויסע געפאַר׳ן שטייען פאַר אונז דאָ אויף דעם געביט.

וועלן מיר זיך פאַרנעמען זייער בריייט פאַר דער גרינדלאַכער לייזונג פון די פּראָבלעמען, וועלן מיר בלויז שאַפן נאָך אַ "באַוועגונג", און אזעלכע האָבן מיר שוין איבערגענוג.

זאָלן מיר דאָס לאָזן פאַר זיי, און לאָז־מיר אַנצייכענען אַ פּראָגראַם־מינימום פאַר אונזער טעטיקייט, וואָס דאַרף זיין פון אַ ריין פּראַקטישן כאַראַקטער און אַן איבערזיכטיק פּרעטענזיעס.

און לאָמיר זיין צופרידן מיט די קלענ־סטע דערגרייכונגען: גרויסע דערגרייר־כונגען זיינען אַ סך־הכל פון אַ סך קליי־נע.

מיר וועלן זיך נאָך צוריקקערן צו דעם ענין.

אַנגעקעט לכבוד לאָיד דזשאַרדזש אין לאָנדאָן פאַנגט אָן קאָמ־פּין פאַר 75 טויזנט דאָלאַר פאַר דעם צוועק. — מרס. סנאָ־דען איינע פון די רעדנער

(ספּעציעלע טעלעגראַמע צו "דאָס אידישע וואָרט" פון "איטא")

לאָנדאָן, אפּר. 13 (איטא). — איבער צען טויזנט דאָלאַר איז געשאַפן געוואָרן ביים באַנקעט פון דער אידישער אַנעגטור לכבוד דייוויד לאָיד דזשאַרדזש, וואו עס איז געעפנט געוואָרן אַ קאַמפּיין פון 75 טויזנט דאָלאַר צו גרינדן אין ארץ־ישראל אַ קאָלאָניע אויפ׳ן נאָמען פון לאָיד דזשאַרדזש.

לאָיד דזשאַרדזש האָט אין זיין רעדע דערקלערט, אַז די מאַנדאַטן מאַכט מוז נעטרייַ דערפילן אירע פליכטן וואָס זי האָט אויף זיך גענומען. "אין פּאַלעסטינע געפינט זיך ענגע אַרט אַרט דער ערשטער נאַציאָנאַלער היים", האָט ער געזאָגט, "אַזוי אַז קיינער פון די איצטיקע איינ־וואוינער זאָל ניט דאַרפן וועגן איינ־לאָן, און וואָס גרעסער עס וועט זיין דער דער־פאָלג פון׳ם ציוניזם, אַלץ מער וועלן פון דעם אויף געגינען די אַראַבישע און די

אָפּעלירט פאַר בעסערע אידישע דערציאונג אין אַמעריקע

פּראָפ. באַראָן אַדרעסירט יער־לאַכע פאַרזאַמלונג פון אידישן בילדונג פאַראיין

(ספּעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ניו־יאָרק, אפּר. 13 (איטא).— אַן אָפּיל פאַר דער פאַראייניקונג פון דער אידישער און דער מערב קולטור אין אַמעריקע, דורך אַ מער אינטענסיווער אידישער דערציי־אונג, איז דאָ געכטן געמאַכט געוואָרן פון דר. סאַלאָ וו. באַראָן, פּראָפ. פון אידישער געשיכטע אין קאָלאָמביאַ אוניווערסיטעט.

פּראָפ. באַראָן איז געווען דער הויפּט־רעדנער ביי דער יערלאַכער פאַרזאַמלונג פון׳ם אידישן בילדונגס פאַראיין, וואו 200 געוועלשאַפטלאַכע טוער און פּראָפע־סיאָנעלע טוער אויפ׳ן נעביט פון אידי־שער בילדונג האָבן אויסגעהערט באַריכטן פון די טעטיקייטן פון דער אַרגאַניזאַציע פאַר דעם פאַרגאַנגענעם יאָר.

——(::)——

טאַלסטאָי׳ס טאָכטער וועט ניט אַריינגעלאָזן ווערן קיין קאַנאַדע

וויקטאָריאַ, ב. ק., אפּר. 12. — פריילו אַלעקסאַנדראַ טאַלסטאָי, טאָכטער פון גראַף לעוו טאַלסטאָי, וועלכע געפינט זיך איצט אין יאַפּאַן און האָט געוואָלט קו־מען קיין קאַנאַדע אַרויסצוגעבן דאָ אַ דוכאָבאָרישע צייטונג, וועט ניט אַריינ־געלאָזן ווערן קיין בריטיש־קאָלומביאַ. דאָס איז דאָ איצט אָפיציעל אָנגעסירט געוואָרן, נאָכדעם ווי די פּראָווינציאַלע רעגירונג האָט די פּראַגע פאַרהאַנדלט מיט די פעדעראַלע אימיגראַציע באַאַמטע.

די פּראָווינציאַלע רעגירונג, ווערט פאַרשטאַנען, האָט עס קלאָר געמאַכט צו אַטאַוואַ, אַז זי וויל ניט אַריינלאָזן אין דער פּראָווינץ ניט נאָר אַלעקסאַנדראַ טאָל־סטאָי, נאָר קיין דוכאָבאָר בכלל.

——(::)——

אַנטעריאָ פאַרדינט קאָר־נע 10 מיליאָן דאָלאַר פון משקה

טאָראָנטאָ, אָנט., אפּר. 12. — די ריינע פּראָפיט פון דער אַנטעריאָ ליקאָר קאָנטראָל בורד פאַר׳ן יאָר 1930 זיינען געווען $9.315.967, לויט אַ באַריכט וואָס איז אָפּגעדרוקט געוואָרן.

די "בורד" האָט פאַר׳ן יאָר אויסגע־צאָלט דער פעדעראַלער רעגירונג אין צאָל פון פאַרשייערונג אַנדערע שפּייערן, איינ־שליסנדיק פאַרקויף שפּייער, אַ סומע פון איבער פופציג מיליאָן דאָלאַר.

אַלקאָהאָלישע געטראַנקען פאַרקויפט פאַר׳ן יאָר דורך די רעגירונגס ליקאָר געשעפטן, ברויערייען און א. וו., האָבן באַטראָגן די סומע פון איבער 52 מיליאָן דאָלאַר.

אין דער פּראָווינץ ווערן איצט אָנגע־טריבן 31 ברויערייען, לויט׳ן באַריכט, און דריי זיינען אין׳ם משך פון׳ם יאָר געשלאָסן געוואָרן.

דירעקטאָראַט פון תלמוד-תורה נא־מינירט באַאַמטע פאַר נייעם יאָר

נעכטן בייטאָג איז אין תלמוד תורה זאָל דורכגעפירט געוואָרן די אָרגאַניזאַ־ציאָנס פאַרזאַמלונג פון׳ם פרויען פאַראיין, וואָס האָט זיך געשטעלט פאַר איינער פון זיינע הויפּט אויפגאַבעס צו העלפן אויס־האַלטן די תלמוד־תורה. אַ צאָל רעדנער האָבן אַדרעסירט די פאַרזאַמלונג, און דער פּראָיעקט פון דער קאָנסטיטוציע איז פאַרגעלייענט געוואָרן.

אַ קאָמיטעט פון 50 איז באַשטימט גע־וואָרן אַנצוגיין ווייטער מיט דער אַרבעט.

אויף דער זיצונג פון׳ם נייעם דירעק־טאָראַט פון תלמוד תורה, לעצטן אָוונט, זיינען נאָמינירט געוואָרן די הויפּט באַ־אַמטע פאַר׳ן נייעם יאָר. דער ליסט וועט דאַרפן גוטמעהייסן ווערן ביי אַן אַלגעמיי־נער פאַרזאַמלונג קומענדיק זונטאָג.

די נאָמינירטע זיינען: מ. דזשייקאָב, פּרעזידענט; י. טרוס און וו. טשאַרירקער, וויצע־פּרעזידענטן; מר. הורטיני קאַסי־רער, און י. ד. רוזען, ערן־סעקרעטאַר.

29 פאַרוואונדעט אין כאַן קאַטאַסטראָפע אין אַלבערטאַ

עדמאָנטאָן, אַלטאַ., אפּר. 13. — איי־נער איז ערנסט פאַרוואונדעט געוואָרן און 23 פּאַסאַזשירן און 5 פון דער מאַנשאַפט זיינען לייכט פאַרוואונדעט געוואָרן, ווען דער קאָנטינענטאַל לימיטעד. איינער פון די סי. פּי. אַר. שנעלסטע צוגן, איז אַראָפּ פון די רעלסן, צוליב אַ צעבראָכענעם רעלס, אַרום עדמאָנ, אַלטאַ.

דער ערנסט פאַרוואונדעטער איז פ. ראַי, שעף פון דייטינג קאַר. פיר פון די פאַרוואונדעטע זיינען פאַרהאַלטן געוואָרן אין שפּיטאָל אין עדמאָן, און די איבערי־קע זיינען אָפּגעשיקט געוואָרן מיט אַ ספּע־ציעלן צוג נאָכדעם ווי זיי האָבן געקראָגן מעדיציניש באַהאַנדלונג.

אַנגלען אויף האַדסאָן ים רייך מיט אייזן ווי מען גלויבט

אַטאַוואַ, אפּר. 12. — דער בעלטשער אַרכיפּעלאַג, די גרופּע אינזלען וואָס גע־פינט זיך אויפ׳ן האַדסאָן ים, אין דער דזשיימס בוכטע, גלויבט מען, זיינען רייך מיט אייזן, און די פעדעראַלע רעגירונג, וועלכע האָט דעם אויפזיכט אויף אַלע אינזלען אויפ׳ן האַדסאָן ים, קלייבט זיך איצט צו מאַכן אַן אויספאָר־שונג פון די מינעראַלע רייכטומער פון די בעלטשער אינזלען.

זאָל מען דאָרטן געפינען רייכע אייזן דעפּאָזיטס, וועט עס זיין פון גרויסער ווי־טיקייט פאַר קאַנאַדע. דערווייל האָט ניט קאַנאַדע, וואָס אַן אַזוי רייך מיט אַנ־דערע מינעראַלן, קיין אייגענע אייזן. די קאַנאַדער שטאָל אינדוסטריע באַקומט אייזן־ערץ פון ניו־פאַונדלענד און פון די פאַראייניקטע שטאַטן.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז די טעמאַסקאַמינג און נאָרראַן אַנטעריאָ אייזנבאַן לייגע דערפירט געוואָרן ביז צום האַדסאָן׳ס, און די רעגירונג האָט ברעה צו בויען דאָרטן אַ האַפן פאַר אַנ־טעריאָ. דער האַפן וועט זיך געפינען בש־כנות מיט די בעלטשער אינזלען, אַזוי אַז אויב מען זאָל דאָרטן געפינען די אייזן וואָס מען דערוואַרט, וועט קיין מניעה ניט זיין פון טראַנספּאָרטאַציע מיטלען.

אידישע וואָרט

אַנב - אורחא

פון מאַרק

אונזער פּראָגראַם מינימום

עס פעלן אונז חלילה ניט קיין "באַ־וועגונגען" וואָס זוכן גרינדלאַך און איינ־מאָל־פאַר־אַלעמאָל לייזן אַלע אונזערע נאַציאָנאַלע אַדער סאָציאַלע פּראָבלעמען, אַדער ביידע מיטאַמאָל: מיר האָבן דאָ אונזערע פאַרשיידענע ציוניסטישע, סאָ־ציאַליסטישע און קאָמוניסטישע ריכטונ־גען, וואָס זיינען פאַראינטערעסירט אין אונזער עולם־הבא און זאָרגן זיך פאַר דעם, אַז עס זאָל דאָרטן זיין שור־הבר און לויתן צו דער זאַט.

אוואָדע איז עולם־הבא, ווען דאָס באַר ציט זיך אפילו אויפן גן־עדן. התחתון פאַר אונזערע קינדער און קינדס־קינדער, אַ וויכטיקער ענין.

אָבער איר האָט געהערט די מעשה מיט יענעם אידן, וואָס האָט געזאָגט: "וואָס עולם־הבא איז ווייס איך, דאַנקען גאָט־נעגוי — אָבער וואָס איז אַזוינס עולם־הזה, דאָס קאָן איך אייך ניט זאָגן".

ווי אָט יענער איך זיינען מיר אַזוי פאַרטאָן אינ׳ם עולם־הבא ענין, אַז מיר ווייסן נעגוי ווי דער ציוניסטישער אַדער סאָציאַליסטישער שור־הבר און לויתן זע־ען אויס, און וואָס פאַר אַ טעם זיי האָבן. אָבער פרעגט ביי אונז דעם טעם פון אַ פּראָסטן, ערדישן שטיקל געבראָטנס, ווייַ־סען מיר ניט, — מיר האָבן קיינמאָל ניט געטראַכט וועגן דעם ...

⁂

ביז מיר וועלן דערלאָזן די פאַרווירק־לאַכונג פון׳ם ציוניזם אַדער סאָציאַליזם, האָבן מיר דערוויל דאָ און אויפ׳ן אָרט קאָלאָס

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
אידישע וואָרט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 765 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

די אויספאַרשונג פונ'ם תבואה מסחר

די אויספאַרשונג פונ'ם תבואה מסחר וואָס עפנט זיך דאָ היינט פון א קעניגלאכער קאָמיסיע באשטימט פאר דעם צוועק פון דער רעגירונג. איז ניט די ערשטע אויספאַרשונג פון דעם סארט אין מערב קאנאדע. פאר די לעצטע דריי צענדליק יאָרן זיינען שוין דאָ דורכגעפירט געווארן צען אולעל־כע אויספאַרשונגען סיי פון דער פעדעראלער, און סיי פון די פראָווינציעלע רעגירונגען. די רעזולטאטן, ווי פון קעניגלאכע קאָמיסיעס בכלל, האָבן בכוויז אין געציילטע פאלן געפירט צו ממשות'דיקע רעזולטאטן, — צום דורכפיר פון געזעצן צו רעגולירן דעם תבואה מסחר. איימ־מייסטנס זיינען זיי אבער געווען אינפארמאטיווע, — מען האט אויסגעפונען געוויסע זאכן וועגן דעם תבואה מסחר, און דערביי איז עס געבליבן.

וואָס זשע דארף מען דערווארטן פון דער איצטיקער אויספאַרשונג, און צו וועלכע רעזולטאטן קאן זי פירן?

די איצטיקע אויספאַרשונג איז א רעזולטאט פון דער קריטישער לאַ־גע פונ'ם פארמער. פאראורזאכט פונ'ם קאטאסטראָפאלן פאל פון די תבואה פריזן. די נידעריקע פריזן זיינען הויפטזאכלאך א רעזולטאט פון באדינ־גונגען אויפ'ן וועלט מארק, אובער וועלכע ניט אונזער רעגירונג און ניט וועלכע ס'איז אנדער רעגירונג קאן האָבן א קאָנטראָל. ס'איז אָבער דאָ אויך א שטארק פארשפרייטע מיינונג, אז א גרויסער טייל פון דער שולד פאר דעם, וואָס דער פארמער קריגט אזוי וויינינק פאר זיי תבואה, פאלט אויף דעם ספעקולאטיוון מסחר מיט תבואה אויף דער וויינינ בערזע, — א זאך, וואָס אונזער רעגירונג קאן שוין יא קאנטראָלירן.

פאר דער איצטיקער קעניגלאכער קאָמיסיע איז אזוי אויעקגעשטעלט געוואָרן די אויפגאבע אויסצוגעפינען, וואָס פאר א ווירקונג דער ספעקולא־טיווער מסחר מיט "פיוטשורס" אויף דער בערזע האָט אויפ'ן פריז וואָס דער פארמער קריגט פאר זיין תבואה.

מיר קאָנען פון דער קאָמיסיע. דערווארטן א גאנץ אָביעקטיוון באַ־ריכט וועגן דעם ענין. איינווייניקסטנס דער פארזיצער פון דער קאָמיסיע, א באוואוסטער בריטישער עקאָנאָמיסט, סער דזשאזיא סטעמפּ, וועלכער איז ספעציעל איינגעלאדן געווארן פאר דעם צוועק פון ענגלאנד, קאָן אויף דער זאך קוקן מיט אָפענע אויגן, ווי א זייטיקער מענש. צו וועלכן דער ענין זעלבסט האָט ניט קיין שום פערזענלאכע שייכות און וועלכער איז בלויז פאראינטערעסירט צו געפינען דעם אמת. אויב די אנדערע צוויי מיטגלידער פון דער קאָמיסיע קאָנען צוטרעפן צו דער אויסאַפאַרשונג, מיט געוויסע פאר־אויס באשטימטע מיינונגען, איז אָבער דער פארזיצער אמווייניקסטנס אינ־גאנצן פריי פון פאראורטייל.

אן איינשטימיקער אורטייל פון דער קאָמיסיע וועט דערפאר מוזן געטומען ווערן ערנסט, און מען וועט זיך מיט אים מוזן רעכענען.

וועט די קאָמיסיע באשטימען, אז דער ספעקולאטיווער מסחר אויף דער בערזע באווירקט ניט דעם פריז וואָס דער פארמער קריגט. דאן וועט עס, נאטירלאך, פארבלייבן ווי ס'איז געווען, און די ספעקולאציעס אויף דער בערזע וועלן ווייטער אָנגיין.

די מיינונג פון די מייסטע פארמערס אין מערב קאנאדע איז אָבער אז די בערזע ספעקולאציעס זיינען זיי אויף זייערע פלייצעס. און, ווי עס וועט אויס איז די אמעריקאנער רעגירונגס פארס ביורא אויך געקומען צו דעם דאזיקן באשלוס. ווען זי האָט נאָך מיט חדשים צוריק באשריינקט די ספעקו־לאציעס אויף דער שיקאגער בערזע.

וועט די קאָמיסיע אָננעמען די דאזיקע מיינונג, דאן וועט די רעגירונג ניט קאָנען באנוגענען זיך מיט אוועקלייגן איר באַריכט אין ארכיוו ווי פשוט'ע אינפארמאציע. זי וועט מוזן האנדלען, ווייל די פארמערס קוקן אויס די אויגן אויף אזא האנדלונג.

און דאָס קאָן דאן ווארשיינלאך פירן צום פארבאָט פונ'ם אזוי גערו־פענעם "קורצן פארקויף" אויף דער בערזע, דאָס הייסט, דעם ספעקולאטיוון שפיל אויף דער בערזע מיט תבואה וואָס עקזיסטירט ניט, — א שפיל וואָס רעגולירט. אויב מען קאָן זיך אזוי אויסדריקן, די פריזן אויף דער בערזע. און דאָס וועט מיינען איינגלאך, אז די תבואה בערזע וועט קאָנען דינען בלויז פאר א פלאץ פון מסחר, און ניט פון ספעקולאציע.

די עלעקטרישע רעזורסן פון די פריירי פראָווינצן

צו די ווערטפולסטע אוצרות פון די פריירי פראָווינצן באלאנגען זיי־ערע אומדערשעפלאכע אוצרות פון עלעקטרישער ענערגיע, וועלכע זיינען נאך דערווייל זייער אין א קליינער מאָס אויסגענוצט געווארן.

בלויז אין מאניטאָבא זיינען די עלעקטרישע רעזורסן אנטוויקלט גע־ווארן דערווייל אין א נישקשה'דיקער מאָס, א דאנק דער נאָענטקייט פון א סך מעכטיקע וואסערפאלן צו די מער באפעלקערטע טיילן פון דער פראָווינץ. אָבער ווייטער צו צפון האָט נאָך די פראָווינץ א ריזיקן רעזערוו פון וואסער ענערגיע, וואָס קאָן אויסגענוצט ווערן פאר עלעקטרישער קראפט. די מיינ־סע זיינען נאָך ווייט פון ישובים. אָבער אָט דעדט שוין אונזער רעגירונג ווי ווענן א פראקטישער מעגלאכקייט אין דער נאָענטסטער צוקונפט צו אנט־וויקלונג פון דעם דאזיקן ריזווער, וואָס איז פארהעלטנסמעסיק נאָענט צו וויניפעג און וועלכער וואָלט צוגעשטעלט א ריזיקן רעזערוו פון עלעקטרי־שער קראפט. וועט זיך דער ישוב אנהויבן רוקן ווייטער צו צפון, וועט עס ווערן מעגלאך צו אנטוויקלען גייע קוואלן פון עלעקטרישער ענערגיע.

מאסקאטשעוואן האָט ניט אין די דרום און מיטל טיילן, וואו איר באַ־פעלקערונג איז קאָנצענטרירט, קיין נאטירלאכע וואסער־קראפט. זי האָט אזעלכע ווייטער צו צפון, אָבער זיי זיינען צו ווייט פונ'ם באפעלקערטן טייל פון דער פראָווינץ און עס לוינט זיך ניט צו פירן קיין עלעקטריק אזוי ווייט פון דאָרטן. דערפאר אָבער האָט מאסקאטשעוואן אין אירע דרום טיילן רי־זיקע אוצרות פון ווייכע קוילן, וועלכע האָבן זייער א קליינעס אָפּזאץ לאָקאל און וועלכע עס לוינט זיך צו עקספּאָרטירן אין גרויסע קוואַנטיטעטן אויסער דער פראָווינץ. מען טראָגט זיך דערפאר דאָרטן ארום מיט פלעגער צו גרינדן עלעקטרישע סטאנציעס ביי די קוילן שאכטעס. אין דערנאָך טראנספערירן די קוילן אין דער פאָרם פון עלעקטרישער ענערגיע דורך טראנסמיסיע דראָטן אין די שטעט און פארמס פון דער פראָווינץ.

אלבערטא האָט אויך ניט קיין גאָנצטע וואסער־ענערגיע ביי די גרע־סערע ישובים. קאלגארי וואָלט געקאָנט און וואָלט געוואָלט קריגן ענערגיע פונ'ם באָו טייך אינ'ם בענפער נאציאָנאלן פארק, אָבער עס איז צווייפל־האפט אויב די רעגירונג וועט דערלויבן קאָליע צו מאכן די נאטור שיינ־קייטן אינ'ם נאציאָנאלן פארק מיט עלעקטרישע סטאנציעס.

אָבער דערפאר איז אלבערטא זייער ריך מיט קוילן, און וואָס איז נאך וויכטיקער — מיט נאטירלאכע גאז. מיט גאז ווערט באהייצט און פיילווייז באלויכטן דער דרום טייל פון דער פראָווינץ, און גאז'ערן פונ'ם דרום פון דער פראָווינץ זיינען שוין צונעצויגן געווארן ביז עדמאנטאָן.

ווערט איצט אין אלבערטא געלעדט וועגן אנטוויקלען די גאז פעל־דער פאר עלעקטרישער ענערגיע. דער פלאן איז אויסצוגיצן זיך מיט'ן שטארקן דרוק פון ארויסשפארנדיקע גאז צו באוועגן דערמיט עלעקטרישע מערבינען. דערביי וועט אָבער די גאז פארבלייבן, — זי וועט דערנאך צוריק־געשיקט ווערן דורך רערן פאר באהייצונג צוועקן.

דאָס זיינען ניט קיין חלומות, נאָר פאקטישע פראָיעקטן פון מענשן וואָס וויסן. מיר קאָנען אזוי זעען, אז פאר די פריירי פראָווינצן זיי־ערע אומדערשעפלאכע אוצרות פון עלעקטרישער ענערגיע, וועלכע זיינען דאָ גוואלדיקע געלעגנהייטן אויף דעם געביט. — עס זאָלן נאָר זיין די מענשן וואָס קאָנען פארברייטן די דאזיקע ריזיקע רייכטימער און דאָס וואָס קאָן פראָדוצירט ווערן מיט זייער הילף...

שטילע אביזנים-שרייענדע קבצנים

(א בריוו פון פוילן)

פון מ. לובארסקי

מיטן קאָוונער רב, רבי יצחק אלחנן, די פראָדוקטן אויף זיין אדרעס און ער באַ־ריכט אַזאַ פאַכ'רט פאַלגנדיקע געשיכ־טע: ער איז אַמאָל געקומען צו א גרויס־סען קאָוונער גביר נאָר א נדבה פאר א איד א "יורד". געבעטן האָט ער פופציק רובל. דער גביר האָט געפרעגט דעם נאָ־מען פון דעם "יורד". דער רב האָט אָבער ניט געוואָלט זאָגן פאר וועמען דאָס געלט איז.

— איך גיב אייך הונדערט רובל, — האָט געוויטער געזאָגט דער גביר — אָבער זאָגט מיר פאר וועמען דאָס געלט איז.

— אפילו פאר מיליאָנען רובל וועל איך אייך ניט אויסגעבן דעם נאָמען פון דעם "מקבל". — האָט געזאָגט רבי יצ־חק אלחנן.

דאן האָט דער גביר מיט טרערן אין אויגן געזאָגט דעם רב: "אויב איך זייט אזא בעל־סוד, טאָ פאַרטרוי איך אייך מיין שרעקלאכן סוד, אז איך אליין בין, לא עליכם, א גרויסער אכיון און אויב איר קאָנט מיך ראטעווען — טוט דאָס!

עטוואס ענלאכעס קומט היינט פאר אין פוילן. טאָג טעגלאך ווערן גבירים פאַרוואנדלט אין קבצנים, ממש אריבער ליים, און די נאָס וויינען ניט פון דיין, ווא־רום באנקראטירן, אנעזען הייסט נאָך ניט, אז דער אנזעער איז באמת פאר־וואנדלט געווארן אין אַז אכיון און איז געקומען "ער ککר לחם", געוויינלאך, "פראקטעצירט" זיך אויף דער וועלט און אויך אין פוילן, אז דער אנזעער לאָזט אביער עפעס פאר זיך און דוקא ביים ניט־אנזעער קומט פאר דער פראָצעס פון א כסדר'דיקער ירידה ביז ער קומט צו הונגער.

און אזוי זעט אויס ביי אונז: עס שייען גרויסע געשעפטן אָנגעפאקט מיט סחורה און בלויז יחידי־סגולה וויינען, און אויף דער סחורה ליגן צענדליקער "אדעסטן" און דער איינגנטימער טאָר ניט פארקויפן איין מעטער פון איר. פאר דער וועלט גילט דער סוחר אלס גביר, אזא גרויס געשעפט, אזוי־פיל סחורה, און די שטוב — ווייב און קינדער — ווייסן צומאל ניט פון זייער קאטאסטראָפאלער לאגע. דער מאַן זאָרגט און באָרגט ביי וואנען . . . מען באָרגט מער ניט און דאן דערוויסן זיך צוערשט די שטוב מענ־שען פון דער לאגע, ס'קומט דער הונ־גער, דער מאנגל, מען דריקט אָבער אין זיך דעם סוד. אָבער די גרויסע גאס — פאר איר איז עס נאָך א גביר, דער באַ־לעבאטישער איד ביי וועמען מען "נעמט" כסדר און מען גייט ווייטער "נעמען". דער "יורד" שטיקט אין זיך זיין לאגע, פרובירט זיך אנשטריינגען, ניט נאָד עפעס, קלאָגט זיך: שלעכטע צייטן, ביז וואנען ער האלט ניט אויס און ערציילט זיין שרעקלאכן סוד, אז זיין לאגע איז פיל ערגער, ווי די לאגע פון דעם "יורד", פאר וועמען מען קומט צו אים נאָך א נדבה.

עס האָבן מיר דערציילט עסקנים פון ווארשעווער פילאנטראָפּישע געזעלשאפטן וואָס באזאָרגן זיי פארמע פון באַפעלקערונג מיט פראָדוקטן אויף יום־טוב, וועגן זייער שווערער און פארצווייפלטער לאגע הייר יאר. דער סדר פון זייער ארבעט איז פאלגנדער: זיי האָבן רשימות פון "מקבלים" און "נותנים". יעדער "נותן" גיט צוגלייך מיט זיין נדבה, א רשימה פון עטלאכע פערזאָן, וועלכע מען דאַרף באזאָרגן מיט פראָדוקטן, ער גיט אָבער ניט אַז די נעמען פון די פאר "מקבלים", נאָר ער באקומט צוגעשיקט די פראָדוקטן אויף זיין אדרעס און ער באזאָרגט שוין די פראָדוקטן צו די "מקב־לים" — אזוי, אז אפילו אין די געזעל־שאפטן ווייסט מען ניט פאר וועמען דאָס איז, נו, זיינען די עסקנים געקומען צו איינעם א "נותן", וועלכער האָט צו זיין שטענדיקער רשימה פון מקבלים צוגע־שטעלט נאָך איינעם, און ער האָט דעריבי דערקלערט, אז ליידער קאָן ער ניט געבן גארניש, מען האָט זיך מיט אים געדרונ־גען, אראָפּגעלאָזט פון פרייז, מען האָט אים אזוי לאנג געפייניקט ביז וואנען עס האָט ביי אים געפלאָצט דאָס געדולד און מיט טרערן אין די אויגן האָט ער אויס־געשריען:

"וואָס ווילט איר פון מיר? איך אליין בין דאָך דער נייער צוגעשריבענער מק־בל".

איך ווייס פון הייזער, וואו וואָס לאנג ווערט די קיך ניט געהייצט, ניטאָ פאר־וואָס און צוליב וואָס צו הייצן. מען מעגן, אָבער אלץ אין "אפּגעשריבן". מען קען קוין איין קעגנשטאנד ניט פארקויי־פען. וואָלט אזא איינער זיך אריסגעקלי־בען פון דער גרויסער דירה: צי וואָס 4-3 ציטערן? געגנט איין ציטער! איז ער אזוי פיל שולדיק דירה געלט, אז ווי־באלד ער וועט זיך אריסקלייבן און פאר־קויפן די דירה (אין פוילן נעמט מען אפּטרעט־געלט פאר דירות) וואָלט אים קיין גראָשן ניט געבליבן און ער וואָלט ניט געהאט פאר וואָס צו קויפן זיך א קלענערע דירה. זיצט ער אין דער גרויס־סער פרעמדער דירה, שלאָפט אויף פרעמ־דע שיינע בעטן און גילט פאר דער וועלט פאר א באלעבאטישן איד. "פאראטקעס" צאָלט ער לויט דער דירה און לויט דאָס שיינע מעבל, און נדבות וויל מען אויך לויט דעם שיינעם אויסזעען פון זיין וואוי־נונג — און אין שטוב איז א חורבן. טרר קענע ברויט — וואו נעמט מען?

אין די אידישע פריוואטע גימנאזיעס איז איינגעפירט א "מנהג" אז אויב זי צאָלט ניט רעגולאר שכר־לימוד, נעמט מען און מען שיקט אָפּ דאָס קינד אהיים ביז וואנען ער ברייגנט געלט. טרעפט איר היינט זייער אָפט קינדער, וואָס דרייען זיך ארום וואנען און חדשים און גיינען ניט אין שול אין אלץ דער פראגע "פארוואס גייען די קינדער ניט אין שול?" — באקומט איר א תשובה: "קראנק". "דער דאקטער האָט פארבאָטן צו גיין אין שול" די אמת'ע סיבה איז: אָפּגעשיקט אהיים, ניט געבראכט קיין שכר־לימוד און דאָס קינד וועט שוין די שול ניט באזוכן, ווייל קיין געלט וועט שוין ניט זיין.

ביי איינעם פון אזעלכע "גבירים" איז זיין פאטער געשטארבן, האָט ער אים ביינאכט אריבערגעפירט בגנבה אין א קליין שטעטל. דארט האָט מע זאָס מקבר געווען פאר גראָשנס, ווייל אין ווארשע וואָלט מען ביי אזא "רייכן מענשן" גע־ווים געפאדערט א סך קבורה געלט. ווער וואָלט דען געגלייבט, אז אפילו אויף תכריכים האָט ער געמוזט עפעס פאר־וועצן.

אן ביי דעם גאנצן חורבן קאָנט איר דאָך ניט ווייסן ווער עס איז דער שטי־לער "אביון" איר כאפּט זיך ביים קאפּ־בעת איר ווערט געוואר, אז דער און דער־איז א "יורד".

סטייטשע! פאר דעם וואָלט יעדער געשעוואָרן, אז ער איז "אייזן שטארק". ווען איז דאָס געשעען? אט נאָר וואָס, מיט עטלאכע חדשים צוריק, האָט ער גע־לעבט א ברייטן לעבן, געגעבן די פיינסטע נדבה און שוין אזוי גיך א "יורד"! אָבער די מעשה איז, וואָס אויף מיט א פאר חדשים צוריק איז ער שוין געווען "פליטה", נאָר דאמאָלסט האָט ער נאָך געקאָנט בארגן און געגעבן האָט ער אויפן "פרעמדן חשבון", היינט זיינען די "פרעמדע" שוין געווארן געווארן וועגן זיין מצב און מען גיט מער ניט. א נאנצע רייע בתי־מדרשים אין ווארשע לעבן אי־בער א גרויסן קריזיס, כמעט ביים פאר־מאכן זיך, ווייל מען האלט צו עקזיס־טירן זיי פאר דירות. חדשים האָט מען געלעבט אויפן חשבון פון די "ימים נו־ראים". עס וועלן קומען די דאזיקע טעג, וועט מען פון די פעטע באלעבאטים געלט פאר די עליות און מען וועט באצאָלן דירה געלט און אנדערע הוצאות. זיינען געקומען די "ימים־נוראים" און די "פע־טע" באלעבאטים האָבן זיך ארויסגעוויזן פאר זייער "מאנערע!". זיי האָבן ארויס־געזאָגט דעם סוד, אז אויף יום־טוב האָבן זיי געמוזט בארגן — טאָ וועמען ליגט אין זינען צו קויפן עליות!

און קיינער ווייסט ניט פון די דאזיקע "יורדים", וואָס דרייען זיך ארום אין ווארשע. איר קאָנט יערן אָננעמען פאר אזא "יורד". קוקט ניט, וואָס ער גייט נאָך אָנגעטאן אנשטענדיק, דאָס איז רעשטלאך פון אמאליקער איינגענער עש־רות אדער פון פרעמדער עשירות, אָבער אין שטוב פייפט דער דלות אויפ'ן גרוי־סען שטייגער.

און קיין פילאנטראָפּישע געזעלשאפט איז ניט זיכער מיט איר בודזשעט. יערן טאָג ווערט די "נותנים זייט" שיטערער און די "מקבלים זייט" געדיכטער.

די שטילע "אביזנים", די וואָס דריקן אין זיך זייער צער און ווייטאָג, די דאָ־זיקע מתנה וואקסט אויס צו א גרויסער ארמיי, פון צייט צו צייט לאָזט זיך אזא יורד הערן מיט א געלבסטמארד, אָבער אין מייסטע פאלן ווייסט פון איינצלנע פערזאָן, די עסקנים פון די צדקה אנשטאל טען צו וועלכע זיי ווענדן זיך מיט שטי־לען געבעט און מיט דעם הארץ ריינסטן אפיל: — ראטעוועט אונז!

און עס ווערט אויף ניט קלענדן די מתנה פון די שטענדיקע שרייענדע קב־צנים.

אויפן אידישן בית־עולם איז שטענדיק געווען דער הויפּט יאריד פון די ווארי־שעווער קבצנים בלויז. אין חודש אלול, היינט איז א גאנץ יאָר דאָרט אויבער פולס. עס איז כמעט אוממעגלאך דורכ־צורייסן זיך צו א קבר, אזוי באלאגערט ווערט איר פון סתם קבצנים, וואָס רייסן אייך ביי די פאלעס, בעטן, פאדערן און שעלטן אמאל אויף. דערצו איז צוגעקו־מען א גרויסע מחנה פון אל־מלא־רחמים מאטער, וואָס לאָזן אייך ניט אָפּ. די לעצ־טע זיינען אין זייער נראָד אויף די "יור־דים". אמאָל האָט אזא איד, סתם א "שיינער איד" געהאט זיינע עטלאכע אידן; וואָס פלעגן אים אויסהאלטן, היינט מוז ער אליין פארדינען — טאָ אז וואָס נעמט זיך אזא "שיינער איד" — מאנז אל־מלא־רחמים'ס. און אויף די ווארשע־ווער מאסן נוצן די אלטע ראפּיניר־טע בעט לער אויס די סיטואציע און פארשטעלן זיך פאר שיינע אָפּגעקומענע אידן. נאָ־טרלאך ווארפט זיך דורך אויף אן אמת־ער "יורד" אָבער אים דערקענט איר אין זיין היספּסלאָזיקייט, אזא איינער שטייט פארשטופּט אין א ווינקל מיט דערשראָ־קענע אויגן און זיין שטומער בליק זאָגט עדות, אז ער איז פון די "אנפאנגער".

דאָס רוב אלטע שנארערס מאָכן אָבער "ביזנעס" מיט גוואלדיקע רעקלאמעס, מיט געשריי און געפידלער, שרייענדיקע און שטילע קבצנים — וועלכע מחנה איז גרע־סער?

"איטא".

דאס בוך פון דאקטאר גראנאווסקי

פון י. אייגער (ירושלים)

אין ארץ־ישראל רעדט מען איצט וועגן דעם "בוך פון דאקטאר גראנאווסקי" אן שום אנדערע דעפיניציעס, הגם דער דר. גראנאווסקי האָט שוין אנגעשריבן עטלא־כע קאפּיטאלע ביכער וועגן דעם באדן פראבלעם אין ארץ־ישראל. נאָר מען ווייס, אז דאָס מיינט מען זיין לעצטן בוך, ניט איבעריק דיקן — פון 160 זייטן, וועלכעס איז איצט ארויסגעשטעלט אין אלע בוך האנדלונגען אין א פרישן באנדעראל מיט א באשיידענע אויפ־שריפט: "אן ענטפער סימפּסאָן'ען".

דער בוך איז דערשינען אין דריי שפּראכן — העברעאיש, ענגליש און דייטש אונטערן טיטול "באדן אין דאָס ווערק פון די אידן אין ארץ־ישראל".

צווישן דער ליטעראטור אין ארץ־יש־ראל פארנעמט דער בוך א גאנץ באזונ־דערן פלאץ: אין אים איז קיין זכר נישטא פון סענטימענטאלע שטימונגען אדער אבסטראקטע באטראכטונגען. דאָס איז א בוך פון ציפער און ער איז אויף אזוי פיל אביעקטיוו, אויף וויפיל צי־פער אין אביעקטיוו, און אויך אזוי אר־בעראייגנד. דער ערשטער און גרעסטער טייל פון דעם בוך "די באדן פראבלעם אין אויפנאם פעאיקייט פון לאנד" אנט־האלט א דירעקטע קריטיק איבער סימפּ־סאָן באריכטן; דער צווייטער טייל "דאָס אפּשטעלן פון באדן קנייות" איז אנגע־שריבן נאָך בעפאָר עס איז דערשינען דער באריכט און האָט יוי אים אַז אומ־דירעקטע שייכות. איך דענק, אז פאר די לעזער איז אינטערעסאנט זיך צו באקאָ־נען מיט דעם דאזיקן בוך און איך וועל דערביבער פרובירן איבערגעבן זיין אינ־האלט אין קורצן אויף וויפיל די ראמען פון מיין ברייוו דערלויבן דאָס.

אין זיין פארערעד באקענט דער דאקּ־טאר גראנאווסקי דעם לעזער מיט דעם בארייטן אלגעמיינעם באראקטער פון סימפּסאָנס באריכט, אנציינענדיק, מילד געזאָגט, סימ־פּסאָן לייכטזיניקע באציאונג צום אויס־וואל פון דעם סטאטיסטישן מאטעריאל, וואָס ברענגט זיכער אין פארוואנדערונג פארקלענערונג פון גוטע באדנס אין די ברע געגנטן און נאָך אנדערע עגלאכע מעטאדן, וועלכע פארבארגן ניט קיין צענדליקער און ניט קיין הונדערטער טויזנטער דונאמען, נאָר גאנצע פיר־פיר אן א האלב מיליאָן דונאם גוטן באדן, דאָס אלץ ווערט קלאר באוויזן דורך אומ־ווייפלהאפטע ציפערן, בלויז מיט דער הילף פון פשוט'ע אריפמעטישע רעגע־לען.

אינ'ם צווייטן קאפּיטל זעען מיר ווי סימפּסאָן האָט אויף אן עגלאכן אופן פארגרעסערט די אראבישע דארפס באַ־פעלקערונג און אזוי אויס ארום פארגרעסערט איר באדן באדערפעניש אויף עטלאכע הונדערט טויזנט דונאם. אינם דריטן קאַ־פּיטל זעען דער קלאָר באוויזן אויפנאם־פעאיקייט פון לאנד זעען מיר ווי סימפּ־סאָן, וואָס האָט זעלבסט פארטיילט דעם באדן לויט זיין קוואליטעט אויף דריי פארשיידענע פארטן פארטן מיט דריי פארשיי־דענע ערד שטחים, וואָס איז נויטיק פאר א פויערן משפחה, כפל'ט צום סוף די צאָל פויערים אויף דעם גרעסטן פון די דריי שטחים און א דאנק דעם קומט אויס, אז עס פעלט נאָך פאר דער אר־א־בישער באפעלקערונג צוויי און א האלבן מיליאָן דונאם, אין דער צייט, וואָס רי־כטיקע אויסרעכענונגען געבן נאָר אן אנ־דער בילד — זיי ציינן א מעגלאכקייט צו קאלאָניזירן פיל צענדליקער נייע מש־פחות. דאָס פאלגנדע קאפּיטל איז גע־ווידמעט דער פראגע וועגן רעגירונגס באדן. דא שטויסן מיר זיך ווידער אן אויף דער זעלבער דערשיינונג, סימפּסאָן האָט זיך ניט געגעבן קיין מי אויסצופאר־שען גרינטלאך און געווישנהאפט די דאָ־זיקע פראגע, נאָר ער האָט לייכט, אן קי־מעריניש באשלאָסן, אז די רעגירונג האָט מער ניט קיין באדן, אין דער צייט וואָס נאָך דער פארשוואנדערונג פון הונדערטער טויזנטער דונאמען בעסטן באדן, מיט דעם נאאיוון לעזער: אז דער ספּעציא־ליסט פון דער מאנראטן מלוכה זאָל דער־לאָזן אזא לייכטזיניקייט און זאָל אזוי אלץ "אויפגייען מיט ווייסע פאדעס". דער אויטאר שטעלט אויף פעסט, אז סימפּסאָן האָט ניט אריינגערונגען אין דער ארץ־ישראל פראבלעם, וועלכע באַ־שטייט אין דעם, אז מען דאַרף אין דעם אין אנדערע, אז מען דאַרף אין דעם אין אנדערע, אז מען דאַרף אין דעם אין אנדערע

זינדיק בלוט

א העכסט שפּאַנענדער ראָמאַן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקע

פון א. ר.

(פארזעצונג)

— ס'איז א ליגן! א געמיינער און נידערטרעכטיקער ליגן!

דער מערזשיסטרייט האט באמערקט זיין אויפרעגונג און ער האט פארשטאנען אז דא איז עפעס נישט איינגאנצן ריכטיק, אזוי אויפגערעגט ווערט א מענש נאר ווען מען מאכט אויף א בלבול. האט ער אים איבערגעפרעגט:

— וואס מיינט איר: "ס'איז א ליגן"? אז דער פאטער אייערער האט אזוי געזאגט?

— ניין — הערט מיך אויס — איך וועל אייך איצט אלעס דערציילן — אלץ וועל איך אייך דערציילן.

— בארואיקט אייך, רעדט רואיק, איר ווילט אפשר וואסער?

— יא, גיט מיר אביסל וואסער.

א באדיינער פון קארט האט אים דערלאנגט א גלאז וואסער און בענדזשאמין האט עס אויסגעטרונקען. ער האט א ווײַלע אפּגעאטעמט און דער מערזשיסטרייט מיט די דעטעקטיוס האבן געווארט מיט אומגעדולד צו הערן וואס ער וועט איצט דערציילן.

בענדזשאמין האט געגומען ריידן רואיקער:

— איך דערקלער אייך, צי איר וועט מיר גלויבן צי נישט. מיר איז אלץ איינס: נאר איצט דערציל איך אייך דעם גאנצן אמת. איך האב פריער ניט דערציילט אינגאנצן ריכטיק, נישט דערפאר וואס איך האב פון זיך געוואלט ארויפוואַרפן די שולד פון א פארברעכן, וואס איך בין קיינמאל נישט באגאנגען — נאר דערפאר ווייל איך האב נישט געוואלט, ניט געקאנט אנרופן דעם אמת'ן שולדיקן. איצט אבער — אז פאר מיר איז געוואָרן קלאר אז מען זוכט צו מאכן אויף מיר א בלבול, אז מען וויל מיט כונה ארויפוואַרפן אויף מיר די פאראנטוואָרטלאכקייט פאר א פארברעכן וואס אנדערע האבן באגאנגען — מוז איך שוין דערציילן.

ער האט אָפּגעכאַפּט דעם אטעם. דער מערזשיסטרייט איז געוואָרן פאראינטערעסירט:

— זייט וויסן, אז דעם פייער האט געמאכט נישט קיין אנדערע, נאר מיין פאטער!

אלע זיינען געוואָרן דערשטוינט און איבערראשט:

— וואס? אייער פאטער אליין האט געמאכט דעם פייער?

— זיך אליין אונטערגעצונדן?

— צוליב-וואס האט ער עס געטאן? בענדזשאמין האט דערקלערט גאנץ רואיק:

— ווייל ער האט מיך געוואלט פארברענען.

אי דער מערזשיסטרייט ווי אויך די דעטעקטיוס האבן באקומען מאדנע געזיכטער. און בענדזשאמין האט דערקלערט מיט פעסטקייט און זיכערקייט:

— איך בין געקומען אהין שפּעט בײַנאכט. איך בין ארויף אין צימער איבער דעם גאראדזש.

— צוליב וואס זייט איר אהין געגאנגען?

— ווייל . . . . ווייל איך האב דארט געהאט מיינע ספּארט זאכן . . אלע אין הויז וויסן, אז איך פלעגט דארט האלטן מיינע ספּארט זאכן. איך פלעגן

דארטן שטענדיק מאכן עקסערסייז. איך האב זיי נישט גענומען מיט זיך ווען איך האב פארלאזט דעם אפּטערס הויז.

— פארוואס?

— ווייל איך בין געווען אין שפּיטאל ווען מיין פאטער האט פון הויז ארויסגעטריבן מיין פרוי מיט מיר אונזער קינד.

און בענדזשאמין האט דערציילט די גאנצע געשיכטע. ווי דער פאטער האט זיך אויף אים געוואָרפן שלאגן דערפאר, ווייל ער, בענדזשאמין איז געווען קענן דעם אז ער זאל חתונה האבן. ער האט אים אזוי צע'מוזט, אז מען האט אים געמוזט אוועקפירן אין שפּיטאל, און ער האט פארענדיקט זיין דערקלערונג:

— איך בין ארויף אין צימער געמיינט זאכן. דער אלטער, זעט אויס, האט מיר פון א באהעלטעניש באמערקט און ער האט מיך נאכגעשפּיאנירט. ווען איך בין געווען אויבן אין צימער, האב איך געהערט אז אימיצער גראבלט זיך ביי דער טיר אין דרויסן. איך בין צוגעגאנגען צו דער טיר אבער זי איז געווען פאר שפּארט פון דרויסן. איך האב באלד דערפילט א רויך און איך האב פארשטאנען וואס דא טוט זיך. איך האב מיט דעם גאנצן כוח גענומען שפּארן די טיר און מיט גרויס שווערקייט האב איך זי אויפגעבראכן, דער גאראדזש האט שוין שטארק געבראנט און ווען איך בין אראפּ פון די טרעפּ, איז מיין פאטער אויף מיר אנגעפאלן. ער האט געהאלטן אין האנט א דרעגגל און ער האט זיך פארמאסטן מיר צו דערלאנגען מיט אים מיר איבערקאפּ. דאן האב איך אויסמיידנדיק דעם קלאפּ, אים געגעבן א שטוים און ער איז געפאלן. איך בין אנטלאפן, איך בין שוין געווען פון דער פאסירונג שטארק צעטומלט און איך האב פשוט פארגעסן אין דער העט און אין דער מאשין. דאס איז אלץ וואס עס האט פאסירט. איר קאנט אליין זעען ווי מיין שטערן איז צעקלאפּט, ווייל איך בין געפאלן, כדי אויסצומיידן דעם קלאפּ פון דעם דרעגגעל.

דער מערזשיסטרייט האט געשוויגן. דאס מאל האט בענדזשאמין געערדט אזוי דאס זיינע ווערטער האבן געמאכט אן איינדרוק, עפעס האט זיך עס געליגט אויפן שכל. נאר דאך האט ער נישט געקאנט גלויבן בענדזשאמינען, אז ער איז קומען אהין שפּעט בײַנאכט נאך עפעס ספּארט זאכן. ער האט דאך געקאנט קומען נאך זיי בייטאג, ווען דער אלטער איז אין דער היים ניט געווען.

נאך א ווײַלע טראכטן און אויסהערן דיך די דעטעקטיוס. נעמענדיק אין אכט אז בענדזשאמין האט שוין דערציילט געוויסע אינפאָרמאציעס האט ער אים גע־שטעלט אונטער גרויסן בייל. אבער אזוי ווי בענדזשאמין האט דעם בייל נישט געקאנט צושטעלן האט ער אים פארהאלטען מען האט אים אָפּגעפירט אין פּרזיזאן.

* * *

די ערשטע טעג, זיצנדיק ארעסטירט, האט זיך בענדזשאמין געפילט שטארק אומגליקלאך און ער איז געווען זייער שטארק אומרואיק. ער האט זיך בשום אופן נישט געקאנט צוגעוואוינען צום גרעאנץ, אז ער איז א פּרזיזאנער. ער איז קיינמאל ניט געווען ארעסטירט און ס'איז אים קיינמאל ניט איינגעפאלן, אז ער, בענדזשאמין וואלף, דער זון פון דעם רייכן מר. וואלף, זאל זיצן ארעסטירט. ער האט אויף געוואוירט מיט אומגערוה, אז סילוויא זאל קומען אין פאר אים צושטעלן בייל און אז ער וועט נאר ארויס פון דאנען, וועט מען לאזן דעם בייל פאלן און זיי וועלן ביידע ערגעץ אוועק. ווייל וואס דען איז זיי איצט גע־בליבן צו טאן? ער האט נישט מער קיין־נעם. און זי האט אויך קיינעם ניט. זיי זיינען ביידע אזוי שטארק פארבונדן.

היימאן און העסטרין

באַ־יסטערס, סאָליסיטאָרס און א. וו.
216 — מעקאינטייר בלאָק — 216
טעלעפאָן 21 627
מר. העסטרינס וואוינונג:
306 סט. דושאָנס עוו., טעל. 53 133

שינבריין, מאָראָזניק און ראָבלין
Shinbane, Morosnick & Roblin
Barristers, Solicitors and Notaries
באַריסטערס, סאָליסיטאָרס, נאָטאַריוס
Office: 207-8 Confederation Life Bldg.
457 Main St. Opposite City Hall
טעלעפאָן 21 345—6

טשערניאַק, קאַפּשטיין און ספּיוואַק
Barristers, Solicitors, Etc.
460 מיין סטריט
טעלעפאָן 24 591 און 24 666

א. ע. קאַנטאָר
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
A. E. CANTOR
211 קוירי בילדינג, 233 פּאָרטעריש עוו.
טעל. 225 —89 937 29
רעזידענס:
103 בענערמאַן עוו., טעל. 51 353

ה. שולמאַן
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט
Schulman & Nitikman
213 קאַנפעדעריישאָן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 88 462

ש. מילער
באַריסטער, סאָליסיטאָר א. א. וו.
S. MILLER, B.A., LLB.
505 Paris Bldg., Portage and Garry
Phone 23 942; Res. 51 652

ל. א. מ. פייקאָף
באַריסטער, סאָליסיטאָר, נאָטאַרי פּאַבליק
L. A. M. PEIKOFF, L.L.B.
201 McIntyre Block, Main at Portage
Phone 86 802 Res. 52 173

דוש. ה. פּאָטעסקי
אַדוואָקאַט און נאָטאַרי
J. H. POTASKY, LL.B.
905 קאַנפעדעריישאָן לייף בילדינג
457 מיין סטריט, אַנטקעגן סיטי האַל
טעלעפאָן 24 107
רעז. 529 אַבערדין עוועניו, טעל. 55 778

MEDICAL MASSAGE

Mrs. B. A. KOYLE
רוסישע פעלדשערין, אקושערקע
מאסאזשיסטן
840 Somerset Block
Phone 89 228 Res. 56 906

Doctors' Directory דאָקטוירים
IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
53 578	51 250	**דר. ס. דוש. בערמאַק**, 834 מיין סטריט אפּס שטונדן פון 2—4 און 7—8 DR. J. C. BERMACK
54 107	54 107	**דר. דוש. ברענער**, 402 סעלקירק עוועניו אפּס שטונדן: 3—5, 7.30—8.30 DR. J. BRENER
26 947	53 422	**דר. א. גוטמאַן**, 714 טאָראָנטאָ דזשעו. טראַסט בלדג. 283 פּאָרטעריש עוו., קאָר. סמיט אפּס שטונדן: 10—12, 2—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. A. GUTTMAN
22 717	54 429	**דר. ס. דושאַוויש**, 404 באַיד בילדינג שטונדן: 11—12 און 3—6 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. SIMON JAUVOISH
26 600	28 153	**דר. וו. הערשפילד**, 576 מיין סט. קאָר. אַלעקסאַנדער עוו. אפּס שטונדן: 11—1, 2—5 און 7—9 DR. H. HERSHFIELD
52 744	51 772	**דר. ב. א. וויקטאָר**, קאָר. סעלקירק און סאַלטער (איבער דער באַנק) אפּס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. B. A. VICTOR
53 181	53 181	**דר. י. פּערלמאַן**, 291 באַראָון עוו., קאָר. טשאַרלס אפּס שטונדן: 3—5 און 7—8 DR. I. PEARLMAN
54 866	51 968	**דר. ס. קאָבריסקי**, סוויט 2 קראַקאָף בלאָק (מיין און דאָפּערין עוועניו) אפּס שטונדן: 3—5 און 6.30—8 DR. S. KOBRINSKY
24 480	49 763	**דר. מעקס רייד**, (עקס רעי) 283 פּאָרטעריש, קאָר. סמיט (100 טאָראָנטאָ דזשעו. טראַסט בלדג.) לעבן אימאַנס שטונדן: פון 2—6 אָוונט און ביי אַפּאָינטמענטס DR. MAX RADY
53 915	52 614	**דר. סעם ראָדין**, ראַיאַל בענק בילדינג (מיין און סעלקירק) אפּס שטונדן: 3—4 און 6—8 DR. SAM RODIN
88 916	59 473	**דר. א. ל. שובין**, אפּס שטונדן 11—12 און 6—2 אפּס: בענק אָף קאַמערס בלדג., מיין און אלעקסאַנדער רעזידענס: 375 מאַקריי עוועניו. DR. A. L. SHUBIN
		אויגן, אויערן, נאָז און האַלז
29 110	51 848	**דר. י. ה. בעקמאַן**, 613 באַיד בילדינג DR. J. H. BECKMAN
24 465	51 359	**דר. ד. מ. דושענאָף**, 830-2 סאַמערסעט בלאָק DR. D. M. GENOFF
		קינדער קראַנקהייטן
88 013	53 320	**דר. ה. מעדאָווי**, 904 באַיד בלדג. 3—5; 332 מאַניטאָבאַ עוו. 11—12 DR. H. MEDOVY
22 446	51 801	**דר. דושאַ. ה. שאַפּיראָ**, 604 באַיד בילדינג שטונדן: 3—5 און ביי אַפּאָינטמענטס DR. GEO. H. SHAPERA

Dentists Directory דענטיסטען
IN ALPHABETICAL ORDER

Office	Residence	
51 560	41 652	**דר. י. בן עזרא**, ב.א. 962½ מיין סטריט, קאָר. סעלקירק. DR. I. BEN EZRA, B.A.
53 720		**דר. מ. א. בריגמאַן**, סוויט 1 סט. דושאַנס בלאָק. 984 מיין סט. DR. M. A. BREGMAN
52 744	39 829	**דר. א. גאַרדנער**, 409 סעלקירק עוו., קאָר. סאַלטער. (איבער דער ראַיאַל באַנק) DR. A. GARDNER
56 056		**דר. ס. טשערטשיל**, סוויט 1, טריק בלאָק, 972 מיין סט. DR. S. H. CHURCHILL

משיחישע

(פון דער מענשהייט — ...ון א. ר. — ...ון ווען אפילו די ...ון ...ון ...ון

ברודער מאָרד

אַ מכסה אינטערעסאַנטער און שפּאַנענדער ראָמאַן

(פאָרזעצונג)

דער באַנקיר האָט זיך פאַרטראַכט. ער האָט געזען איצט, אַז ער האָט אַרויסגעוואָרפן די צוואַנציק דאָלאַר. דער גראָבער נאַטליב וויל ניט. ריידן. ער האָט אַלזאָ געטראַכט ווי אַזוי זאָל ער דאָך ציען פון אים אַ צונג.

ער האָט ניט געראַרפט לאַנג טראַכטן. דער גראָבער נאַטליב איז אים צו ראַט געקומען.

— שטעלט אייך פאַר, אַז דער זעלבער מאַן האָט מיר דערציילט, אַז די פּאָליציי פון לאָנדאָן זוכט עפּעס אַ פאַרברעכער און זאָגט צו צו נעבן פופציק טויזנט דאָלאַר דעם מענשן. וועלכער וועט אויסגעפינען דעם דאָזיקן פאַרברעכער און וועט אים אין בערגעבן אין די הענט פון דער פּאָליציי.

— האָט ער אייך אויך דערציילט, ווער דער פאַרברעכער איז און וואָס פאַר אַ פאַרברעכן ער האָט באַגאַנגען אין לאָנדאָן?

— ער האָט מיר נעזאָגט, אַז דער פאַרברעכער איז נעזונט אין אַ גרויסער באַנקיר, וועלכער האָט באַשווינדלט אַ האַלבע וועלט.

דזשאַנסאָן האָט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין אַז דער גראָבער נאַטליב ווייסט מער, ווי ער דאַרף וויסן.

— אַלזאָ, וואָס האָט ער דען פאַרלאַנגט פון אייך?

— ער איז אַ דורכגעטריבענער יונג — ער האָט מיר געגעבן צו פאַרשטיין, אַז איך קאָן דערביי מאַכן געלט, ווען איך זאָל מיר באַקאָנען מיט דעם דאָזיקן פאַרברעכער אין זאָל זיך מיט אים אויסגלייכן.

— אויסגלייכן? — האָט דזשאַנסאָן איבערגעפרעגט, — וואָס קאָן דאָ זיין די רעדע וועגן אויסגלייכן זיך? דאָס פאַרשטיי איך ניט.

— איך האָב עס אויך ניט פאַרשטאַנען, — האָט נאַטליב געענטפערט, — נאָר דער דורכגעטריבענער פרעמדער האָט עס מיר נעבן צו פאַרשטיין.

— דזשאַנסאָן האָט אָנגעקוקט דעם גראָבן נאַטליב מיט שרעק און שטוינען. ער האָט איינגעזעען, אַז ער האָט דאָ צו טאָן מיט אַ האַרטן דורכגעטריבענעם און קלוגן טויגעניכטס, וועלכער איז פּלייטש אַזוי קלוג, ווי ער — דזשאַנסאָן אַליין.

— איך פאַרשטיי ווירקלאַך ניט. צו וואָס דערציילט איר מיר די דאָזיקע גאַנצע געשיכטע? — האָט דזשאַנסאָן געפרעגט אומשולדיק.

— איך ווייס, אַז איר זייט אַ קלוגער מענש און איך וויל זיך מיט אייך באַראַטען.

— באַראַטן, דאָס איז עפּעס אַנדערש. האָט דער באַנקיר זיך אָנגערופן, — איך זאָג זיך קיינמאָל ניט אָפּ, ווען מען פרעגט ביי מיר אַן עצה, און איך וויל יעדן מענשן העלפן, ווי איך קאָן נאָר.

— איר קאָנט עס, איר זייט פּיליייטש דער איינציקער מענש אין גאַנץ שיקאַגאָ. וועלכער קאָן מיר ריכטיק ראַטן, וואָס איך זאָל טאָן אין אַזאַ פאַל.

— איך זע ניט איין, ווי אַזוי איך בין דער איינציקער מענש אין גאַנץ שיקאַגאָ.

— ווייל איר זייט אַ גרויסער געלערנטער, איך בין אַ גראָבער יונג וועלכער קאָן זיך קוים אונטערשרייבן, איר אָבער זייט אַ געלערנטער מאַן און יעדער געלערנטער דאַרף זיין קלוג. איך ווייס זאָגאַר, אַז איר זייט קלוג, ווי אונזער באַרימטער טהאָמאַס עדיסאָן.

דזשאַנסאָן האָט אַ לאַך געטאָן. דער גראָבער נאַטליב האָט אָבער גוט פאַרשטאַנען, אַז ער לאַכט מיט גרינע ווערט.

— פון וואַנען ווייסט איר, אַז טאָמאַס עדיסאָן איז אַזאַ קלוגער מענש? — האָט דער באַנקיר געפרעגט.

— איך ווייס, אַז ער האָט אויסגעטראַכט עלעקטרישע גלעקער, וועלכע הויבן אַן צו קלינגען ווען אַ. גנב קומט צו צו אַ קאַסע קאַסטן, דערפאַר געפינען געלערנטע מענשן מיסלען, ווי אַזוי צו מאַכן אַן עלעקטריציטעט זאָל ניט ווירקן.

— ווי עס ווייזט אויס, האָט איר ליב זיך אונטער צוהערן וואָס מען רעדט?

— ווען עס קאָן מיר ניצלאַך זיין, פאַר־וואָס זאָל איך עס ניט טאָן?

— און דענקט איר, אַז ס'קען אייך צו־נוץ קומען.

— פאַר וואָס ניט? פּיליייטש וועל איך אויך אַמאָל וועלן עפּענען אַ קאַסע קאַסטן, וועל איך וויסן ווי אַזוי צו מאַכן עס, אַז די עלעקטריציטעט זאָל ניט ווירקן.

— איר זייט אַ זאָנדערבאַרער מענש! איר האָט דאָך פון מיר פאַרלאַנגט איך זאָל אייך נעבן אַ ראַט אין עפּעס אין איר דער־ציילט מיר נאָר וועגן עלעקטריציטעט? זאָגט מיר קורץ און שאַרף, וואָס פאַר־לאַנגט איר? — איך האָב זייער ווייניק צייט.

— נו, גוט, ווען איר האָט קיין צייט ניט, וועל איך אייך זאָגן, וואָס איך וויל. איך וויל הייראַטן און האָב געפונען אַ פרוי וועלכע פאַסט פאַר מיר. זי וויל אָבער געלט און אַ סך געלט. איר קאָנט דאָך געוויס די פרויען, זיי דאַרפן געלט און געלט, טאָג און נאַכט איז איין נעשריי ביי זיי: געלט!

— איך זע ניט איין וואָס איך קאָן אייך דאָ ראַטן.

— איך האָב דאָך אייך שוין אַמאָל גע־זאָגט, אַז איר זייט פּיליייטש דער איינצי־קער מענש אין שיקאַגאָ. וועלכער קאָן מיר גיבן אַ גוטע עצה. די נעשיכטע איז אַזאַ: דער מאַן פון לאָנדאָן, לאָמיר זאָגן דער לאָנדאָנער אַנענט פון דער נעהיים פּאָליציי, האָט מיר אָנגעבאָטן פופציק טויזנט דאָ־לאַר, — ווען איך וועל כאַפּן דעם פאַר־ברעכער און וועל אים איבערגעבן דער פּאָליציי — פופציק טויזנט דאָלאַר איז אַ שיינע מטבע.

— אָבער איר וועט זיך מוזן צעטיילן מיט אים, — האָט אים דער באַנקיר אונ־טערגעבראָכן, — דאָס הייסט, איר וועט באַקומען נאָר פינף און צוואַנציק טויזנט פונט, ווען דער מאַן איז קיין ליגנער און וויל אייך ניט באַשווינדלען.

— דאָס איז דאָך די פראַגע! דערפאַר וויל איך דאָך אייער עצה, — האָט דער גראָבער נאַטליב אויסגעריפן. אגשטאָט איך זאָל מיר אַריינלאָזן מיט אַן אַנענט פון דער נעהיים פּאָליציי און גיין פירן מיט אים געשעפטן, וואָלט דען ניט בעסער גע־ווען איך זאָל זיך אויסגלייכן מיטן פאַר־ברעכער אַליין.

— ווייטער אויסגלייכן? וואָס מיינט איר דען מיט דעם ווערט אויסגלייכן?

— איך וועל אייך זאָגן, וואָס איך מיין, איך וועל גיין צום פאַרברעכער און וועל אים זאָגן: הערט מיך אויס מיסטער פאַר־ברעכער, מען וויל מיר גיבן פופציק טויי־זענט דאָלאַר, איך זאָל אייך איבערגעבן דער לאָנדאָנער פּאָליציי. מען וועט אייך דאַן פאַראורטיילן אויף צען אָדער צוואַנ־ציק יאָר צוכטהויז, אָדער מען וועט אייך פאַרשיקן אויף דעם לעבן לאַנג ערגעץ אויף אַן אינזל, וואו דו וועסט קראַפּירן ווי אַ הונט פון הונגער און דורשט, גיב מיר לי־בער הונדערט טויזנט דאָלאַר און מיר וועלן אָפּנאַרן דעם אַנענט פון דער נעהיים פּאָ־ליציי. דו וועסט בלייבן אַ פיינער מענש אין שיקאַגאָ און איך וועל האָבן געלט.

דער באַנקיר האָט נעטראַכט איין מינוט, דאַן האָט ער נעענטפערט:

— ווייסט איר דען, אַז דער פאַרברע־כער איז אַמעריקאַנער נעזעצן און בין גוט באַקאַנט אין שיקאַגאָ. איך קאָן זאָגאַר אַלע פּאָליציי ריכטער און זיי קאָנען מיך און ווייסן, אַז איך בין אַ גראָבער יונג, אָבער אַן ערלאַכער מאַן.

— דאָס איז נאָך ווייניק.

— לאָמיר זיך פאַרשטעלן, אַז איר זייט דער פאַרברעכער, — האָט דער גראָבער נאַטליב געזאָגט, — לאָמיר זאָגן, אַז איר זייט דער באַנקיר וועלכער האָט באַשווינ־דעלט נאַנץ לאָנדאָן. איר האָט זיך אָנגע־טאָן אַ מאַסקע און גענעבן אַ פרעמדן נאָ־מען. דער לאָנדאָנער וועט אייך דערקאָנען און וועט בעטן די שיקאַגאָער פּאָליציי, זי זאָל אייך אַרעסטירן. אַ פּאָליסמאַן וועט אַריינקומען מיין שענק, וועט אייך טרעפן און וועט אייך וועלן אַנטאָן אייר־זערע קייטן אויף די הענט, ווי מען טוט עס זייער אָפט אין אַמעריקע. איך וועל דאַן אַרויסגיין און וועל אַ נעשריי טאָן: שטיי! דו האָסט ניט נעטראָפן, מיסטער פּאָליסמאַן! איך קאָן די דאָזיקע הערן שוין יאָרן. דאָס איז ווירקלאַך פּראָפעסאָר גרינ־לאַנד און ניט דער לאָנדאָנער פאַרברעכער.

— וועט ער אייך דען הערן?

— געוויס! ער וועט מוזן מיך הערן, ווייל איך וועל גיין צום ריכטער און שווע־רן, אַז איך קאָן אייך פאַר אַן אַרלאַכן מענשן, אין אונזער ליבער אַמעריקע גלויבט מען וועגן מען שווערט.

— דער לאָנדאָנער וועט אָבער אייך שווערן.

— דערפאַר בין איך דאָך אַן אַמעריקאַ־נער בירגער און גוט באַקאַנט אין שיקאַגאָ.

— האָט דער גראָבער נאַטליב נעזאָגט מיט שטאָלץ, — מיר וועט מען גלויבן, אַן אים ניט, — ווייל די ריכטער קאָנען מיך און אים ניט.

— און די פאַרברעכער זאָלן ניט וועלן נעבן אייך די הונדערט טויזנט דאָלאַר, וואָס וועט איר דאַן טאָן?

— איך וועל זיי באַשיצן און באַהיטן פונם לאָנדאָנער.

— ווי אַזוי וועט איר זיי באַשיצן פון דעם לאָנדאָנער?

— דאָס קאָן איך אייך דערקלערן. איך קאָן די אַמעריקאַנער נעזעצן און בין גוט באַקאַנט אין שיקאַגאָ. איך קאָן זאָגאַר אַלע פּאָליציי ריכטער און זיי קאָנען מיך און וויסן, אַז איך בין אַ גראָבער יונג, אָבער אַן ערלאַכער מאַן.

— דאָס איז נאָך ווייניק.

— לאָמיר זיך פאַרשטעלן, אַז איר זייט דער פאַרברעכער, — האָט דער גראָבער נאַטליב געזאָגט, — לאָמיר זאָגן, אַז איר זייט דער באַנקיר וועלכער האָט באַשווינ־דעלט נאַנץ לאָנדאָן. איר האָט זיך אָנגע־טאָן אַ מאַסקע און גענעבן אַ פרעמדן נאָ־מען. דער לאָנדאָנער וועט אייך דערקאָנען און וועט בעטן די שיקאַגאָער פּאָליציי, זי זאָל אייך אַרעסטירן. אַ פּאָליסמאַן וועט אַריינקומען מיין שענק, וועט אייך טרעפן און וועט אייך וועלן אַנטאָן אייר־זערע קייטן אויף די הענט, ווי מען טוט עס זייער אָפט אין אַמעריקע. איך וועל דאַן אַרויסגיין און וועל אַ נעשריי טאָן: שטיי! דו האָסט ניט נעטראָפן, מיסטער פּאָליסמאַן! איך קאָן די דאָזיקע הערן שוין יאָרן. דאָס איז ווירקלאַך פּראָפעסאָר גרינ־לאַנד און ניט דער לאָנדאָנער פאַרברעכער.

— וועט ער אייך דען הערן?

— געוויס! ער וועט מוזן מיך הערן, ווייל איך וועל גיין צום ריכטער און שווע־רן, אַז איך קאָן אייך פאַר אַן אַרלאַכן מענשן, אין אונזער ליבער אַמעריקע גלויבט מען וועגן מען שווערט.

— דער לאָנדאָנער וועט אָבער אייך שווערן.

— דערפאַר בין איך דאָך אַן אַמעריקאַ־נער בירגער און גוט באַקאַנט אין שיקאַגאָ.

— האָט דער גראָבער נאַטליב נעזאָגט מיט שטאָלץ, — מיר וועט מען גלויבן, אַן אים ניט, — ווייל די ריכטער קאָנען מיך און אים ניט.

— און די פאַרברעכער זאָלן ניט וועלן נעבן אייך די הונדערט טויזנט דאָלאַר, וואָס וועט איר דאַן טאָן?

(פאָרזעצונג קומט)

דאָס בוך פון דאָקטאָר גראַנאָווסקי

(שלום פון זייט 2)

וועלכן די אַראַבער סעפּעקולירן איצט, איז נאָך געבליבן ביי דער רעגירונג ביי דער סימפּסאָן מיט אַנדערקעגן, אַז די אַלבאַנישע דונאַם; אויסער, אומ־געפער, צוויי מיליאָן דונאַם "טויזן באַ־דען", ד. ה. וואָס האָט ניט אַ באַלעבאַטן וועלכער וועט נאָך דעם וואָס מ'וועט דורכפירן דעם קאַדאַסטער, איבערגיין צו דער רעגירונג.

ווייטער פאַלגט אַ קאַפּיטל וועגן דעם אידישן באַרן רעזערוו, פון וועלכן מען קאָן זען, אַז ער איז נאָר ניט גרויס און וועט געניגענען בלויז אויף אַ קורצער צייט, באַזונדערס דער רעזערוו פונם נאַ־ציאָנאַל פאָנד. און סימפּסאָן וויל דאָך אַן שום געוויסנביסע באַראויקן די אידן מיט אַט דעם רעזערוו אויף גאַנצע צענד־ליקע יאָרן. אויף אַן אינטערעסאַנט פאַקט שטויסט מען זיך אָן אינם קאַפּיטל וועגן די פּריערדיקע אַרענדאַטאָרס פון יענע באַרנס, וועלכע זיינען נאָכהער אי־

מאַניטאָבאַ

מיוזיקאַל

קאָמפּעטישאָן

פעסטיוואַל

אפריל 20טן ביז מאַי 2טן

אָפיציעלע פּראָגראַם

(פאַרטיק מיטוואָך דעם 15טן אפריל)

סעזאָן טיקעטס $4.00

אין ווינניפּעג פּיאַנאָ קאָמפּאַני; רוש. רזש. ה. מעקליין און קאָמפּ. און מיוזיק קאָון אַרטס בילדינג

רעגיסטראַציע

פאַר קינדער פון אַלע קלאַסן אין

תלמוד-תורה

וועט אָנהאַלטן ביז זונטאָג דעם 19טן אפריל

עס ווערן אָנגענומען

נייע תלמידים פאַר אַלע קלאַסן

באַזונדערס

פאַר קינדער אָנפאַנגער, פאַר אָונט קלאַסן

און פאַרן

קינדער גאָרטן

רעגיסטראַציע שטונדן: פון 6.30 ביז 9 טעגלאַך; זונטאָג פון 11 ביז 1 נ.מ.

QUEENS THEATRE

מען האָט נאָך אַזוינס ניט געשפּילט

מיטוואָך אפריל 15טן

יעקב קאָהן (בערלין) קאָמפּ.

אין דער

אייביקע כלה

איר מוזט דאָס זעען!

באַלד קומט "די רוט סניידער קיים" די פרוי וואָס מען האָט געזעצט אויף דעם עלעקטריק טשער פאַר טויטן איר מאַן.

NEW PALACE THEATRE

אַנפאַנגענדיק היינט, בלויז פאַר 3 טעג

רעזורעקשאָן

טאָלסטאָיס באַרימטע מייסטערווערק מיט דזשאָן באַלס און לופּע וועלעז

מיר גאַראַנטירן דעם זייגער צו גיין ריכטיק אָדער געלט צוריק

נ. טשערניאַק

זייגערמאַכער

35 יאָר עקספּיריענס. 5 יאָר ביי איטאָנס.

נעמט אָן אַרבעט צו ביליקע פּרייזן מיר קומען נאָך דער אַרבעט און ברייגנען עס צוריק

561 קאַלעדזש עוו., טעלעפאָן 56 691

צו אונזערע אידישע פריינט אין ווינניפּעג און אין מערב קאַנאַדע באַטן מיר אָן אַ שנעלע און ריזאָנאַבל נעפרייזטע באַדינונג אין

דעזייניינג ענגרייווינג

עלעקטראָטייפּינג

סטעראָטייפּינג און קאָמערציעלע פאָטאָגראַפיע

אַדרעסירט אייער נעקסטן אָרדער צו

Rapid Grip and Batten Limited

290 VAUGHAN STREET

23 859 WINNIPEG 28 951

גוטע באַדינונג צו מעסיקע פּרייזן

אויב איר דאַרפט איבערמופן, אָדער וועל־כע עס אין טראַנספּאָרט אַרבעט, טעלעפאָנירט צו

סימקינס טראַנספּאָרט 52 540

איר וועט זיין זייער צופרידן אַרבעט ביי אונז אייערע

האַלץ

די בעסטע האַלץ צו ביליקע פּרייזן

SIMKIN'S TRANSFER

456 STELLA AVE. PHONE 52 540

"רעזורעקשאָן" אין פעלעס טעאַטער

פאַרשיקט אין סיביר פאַר אַ פאַרברעכן וואָס זי איז ניט באַגאַנגען, און דער שול־דיקער מאַן גייט אַרוים פריי! נאָרף 5. טאָלסטאָיס וועלט באַרימטע ווערק, אַלס אַ לעבעדיק בילד — "רעזורעקשאָן" (תחית המים), די גרעסטע ליבעס נעשיכטע פון דער וועלט, ווערט היינט געוויזן אין פע־לעס טעאַטער.

זעט דעם דראַמאַטישן ראָמאַן פון פרינץ מיט אַ דאַרפס מיידל. דזשאַן באָאָס און לופּע וועלען אין די הויפּט־ראָלן. אַ פּראַכטפול בילד, דייך אין אינ־האַלט און אין דער אויספירונג. לאָזט ניט דורך די געלעגנהייט צו זעען און הערן דאָס פיינסטע בילד וואָס איז וועגן פּראָדוצירט געווארן.

מיר זיינען טיף געריר פון דעם גרויסן פאַרלוסט פון אייער ליבן מאַן און פאָטער

מאָרים סיגאַל ע"ה

זייט געטרייסט און איר זאָלט שוין מער פון קיינע אומגליקן ניט וויסן.

מר. און מרס. אַהרן פענער

לאָס אַנגעלעס, קאַלי.

הגנו משתתפים בצערכם הגדול על אבדן בעלך ואביכם

מר' משה סגל

המקום ינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

מר' ומרת יצחק סימברג

לאָס אַנגעלעס, קאַלי.

יהודה לייב אַסטראָוו

ע"ה

מיר דריקן אויס אונזער טיפ־סטען מיטגעפיל צו דער פרוי און קינדער אויף דעם פריציטי־קען טויט פון זייער הויכגעשעצ־טען און ליבן מאַן און פאָטער. מיר ווינשן זיי געטריסט צו ווע־רען און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. סלאַוויין

מר. און מרס. שיין

מר. און מרס. דראַבקין

מאָרים סיגאַל ע"ה

אין טיפן טרויער באַדויערן מיר דעם גרויסן אומגליק וואָס האָט געטראָפן מרס סיגאַל אין אירע קינדער, דורך דעם טראַגישן פאַרלוסט פון זייער מאַן און פאָטער. מיר ווינשן זיי און דער גאַנצער פאַמיליע געטריסט צו ווערן און מער פון קיין צער ניט וויסן.

מר. און מרס. נ. גובערמאַן

מר. און מרס. מ. פיינגאָלד

מר. און מרס. פ. באַרטניק

מר. און מרס. ל. האַבאָווסקי

מר. בערט גרעגד

מר. א. לאַנדאַ

פאָקס וועלי, מאַסק.

Classified Section קלאַסיפייד סעקשען

ספּעציעלע פּרייזן פאַר אַרוועדטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אַפּטיילונג

איין מאָל, 5 ס. פאַר "אַנייט לייז"	פאַר 3 מאָנאַטן $2.15
פאַר אַ וואָך, 20 ס. "	פאַר 6 מאָנאַטן $4.00 "
פאַר אַ מאָנאַט, 75 ס. "	פאַר 1 יאָר $7.50 "

:: צו פאַרענטן :: FOR RENT

צו פאַרענטן

אַ 2 רום סוויט מיט אַ קיטשענעט, אויס פינישינג, מייפּל פלאָרס, עלעקטרישער אויוון, ניי אויסגעדעקאָרירט, אין קאַרמאַן בלאָק, באַראויס עוועניו. רענט $32.

אַ 8 רום הויז אין פּרוטשאַרד עוועניו, פולי מאָדערן, אויס פינישינג, מיט אַלע מאָדערנע אייניריכטונגען, מיט אַ דאָבל גאַראַזש. רענט זייער ריזאָנאַיבל.

אַ 4 רום סוויט אין גלאַב אַפּאַרטמענטס סט. דזשאָנס אַן מיין סט. ניי אויסגעדע־קאָרירט, מיט אַ סקרינד ווערענדע. רענט $35 אַ מאָנאַט.

3 און 4 רום סוויטס מיט אַלע מאָדער־נע אייניריכטונגען, אין נאַבאָל און רענפריי און באַלפוריאַ בלאָקס. מעסיקער רענט.

געלט צו לייען אויף 6½ פּראָצענט.

אינשורענס פאַר אַלערליי צוועקן.

Sheps Agencies Ltd.

804 מיין סטריט

טעלעפאָנס 761 55 און 807 53

צו פאַרענטן אַ שיינעם דריי רום סוויט אין באַלטיק אַפּאַרטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צו קאָמאָס און וועסט "מיר קאָנען צופאַסן צו אייערע"

DOMINION TROUSER CO.

גרעסטער אַפּאַרטמענט פון פּעטערסן

אין קאַנאַדע.

290 PORTAGE AVE. WPG, MAN.

(Over Lyceum Theatre)

סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטערס

אויב איר זוכט אַ גוטן סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטער, קומט אַן אַנזע אונזער גרויסן סטאָק פון נעגוטעט רעדזשיסטערס צו זייער ספּעציעלע ניי־ערייקע פּרייזן. לייכטע טערמינען. קיין אינטערעסט. און יעדער רעדזשיסטער איז גאַראַנטירט.

PHONE 86 293 354 DONALD ST.

THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

A. MUIR

אוטאָריזירטער

רוקא פינישינג סטיישאָן

אָענדערס און קאַרדי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

5 רום באַנגאַלאָו, מאָקריי, פולי מאָדערן האַרדוואָוד פלאָרס. $4.800.

7 רום הויז, מאָקריי, $3.600.

6 רום הויז, מעקגרעגאָר, סנעפּ, $3.500.

קאַמיראַל עוועניו, אויסט, 8 רומס, $4.000.

ביוועריבריג סטריט, ריווער הייטס, 6 רומס, $4.700.

9 רום הויז, עלם סטריט, ריווער הייטס $11.000.

MORGAN, NICHOLSON, LTD.

Toronto General Trusts Bldg.

Phone 27 351

צו פאַרקויפן אַ סינגער ניי־מאַשין, כמעט ניי, קאָסט $160. וועט פאַרקויפן פאַר $45. אורזאַך, איינגטימער פאַרלאַזט די שטאָט. זיך ווענדן אין 393 סטעלאַ עוועניו.

נעשעפט נעלעגנהייטן Business Opportunities

אַפּאַרטמענט בלאָק, 23 סוויטס, יער־לאַכער רענט $11.400. פּרייז $45.000. וועט נעמען אין אויסבייט.

טעראַס, 4 הייזער, מאָנאַטלאַכער רענט $120. פּרייז $4.500. דאָס איז אַ באַרגען.

SCOTT REALTY CO. Ltd.

11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

מאַרטגעדזשעס

אויסערגעוויינלאַך גוטע פאַרבינדונגען דערמעגלאַכן אונז צו אָנבאָטן אייך די גרעסטע מאַרטגעדזשעס אויף ניידעריקסטן אינטערעסט. אויב איר בויט אַ הויז, ניט אונז אַ געלעגנהייט צו ווייזן וואָס מיר קאָנען אייך אָנבאָטן. קיינע פאַרפליכטונ־גען מיט אייערע אָנפראַגן.

וועגן אינשורענס, געשעפט־אָנגעלעגנ־הייטן און ריעל עסטייט. זעט

ח. פערלמאַן און נ. זעלטשען

MUTUAL AGENCIES

874 Main St. Phone 51 000

פאַרלאַנגט אַ פאַרטנער מיט $1.000 אָדער $1500.00 אין אַ גוטער איינגעטרייעטער ביזנעס. זיך ווענדן צו דאָס אידישע וואָרט באָקס 5302.

אַרבעטער פאַרלאַנגט HELP WANTED

פאַרלאַנגט אַן אַנשטענדיקע אידישע פאַ־מיליע אָדער פאַר פאָלק וואָס זיינען ווי־ליק צו באַוועגן זיך אויף אַ פאַרעם, 15 מייל פון ווינניפּעג, אין לאַרעם, מאַניטאָ־באַ. דער פאַרעם אַנטהאַלט 140 אַקער לאַנד און האָט אויף זיך סטייבלס, און אַנדערע נעבייודעס, ווי אויך פאַרשיידענע מאַשינערי. איך בין ווילליק צו נעמען די פאַנדע פּערזאָן פאַר אַ פאַרטנער, אָדער אויף אַנדערע קאָנדיציעס. קיין גרויסער קאַפּיטאַל ניט נויטיק. זייער אַ גוטע גע־לעגנהייט פאַר דער פאַסנדער פאַמיליע, ווייל איך, דער איינגעזימער, בין אַליין אַן עקספּיריענסד פאַרמער. זיך ווענדן פּער־זענלאַך צו טאָם קופּערסטאָק, 714 פּרי־טשאַרד עוועניו.

:: פּערזענלאַכעס :: PERSONAL

לייף אינשורענס

בעסער צו האָבן אַ פּאָליסי און ניט דאָרוס עס, איידער דאָרפן דאָס און ניט האָבן

P. A. TEMPLETON

807 Electric Railway Chambers

Phone 89 688

טייפּרייטערס

באַנקראָט סייל, רעמינגטאָן, אַנדערוואוד, וואוד־סטאָק און אַ. וו.

T. A. WEIR

28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

היים און אָפיס פּורניטשור פאַרלאַנגט

פאַר מזומן געלט.

KILSHAW'S

Auctioneers

Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER

פּורניטשור געמופט

PH. 26 062 121 ALBERT ST.

סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטערס

אויב איר זוכט אַ גוטן סעקאָנד הענד קעש רעדזשיסטער, קומט אַן אַנזע אונזער גרויסן סטאָק פון נעגוטעט רעדזשיסטערס צו זייער ספּעציעלע ניי־ערייקע פּרייזן. לייכטע טערמינען. קיין אינטערעסט. אַלע רעדזשיסטערס זיינען גאַראַנטירט.

PHONE 86 293 354 DONALD ST.

THE NATIONAL CASH REGISTER COMPANY OF CANADA, LIMITED

A. MUIR

אוטאָריזירטער

רוקא פינישינג סטיישאָן

אָענדערס און קאַרדי ריפּעירס

376 FURBY ST.

PH. 33 255

:: צו פאַרקויפן :: FOR SALE

5 רום באַנגאַלאָו, מאָקריי, פולי מאָדערן האַרדוואָוד פלאָרס. $4.800.

7 רום הויז, מאָקריי, $3.600.

6 רום הויז, מעקגרעגאָר, סנעפּ, $3.500.

קאַמיראַל עוועניו, אויסט, 8 רומס, $4.000.

ביוועריבריג סטריט, ריווער הייטס, 6 רומס, $4.700.

9 רום הויז, עלם סטריט, ריווער הייטס $11.000.

MORGAN, NICHOLSON, LTD.

Toronto General Trusts Bldg.

Phone 27 351

צו פאַרקויפן אַ סינגער ניי־מאַשין, כמעט ניי, קאָסט $160. וועט פאַרקויפן פאַר $45. אורזאַך, איינגטימער פאַרלאַזט די שטאָט. זיך ווענדן אין 393 סטעלאַ עוועניו.

:: שטעלע פאַרלאַנגט :: SITUATION WANTED

עקספּיריענסד בוקקיפּער איז ווילליק אַנצו־נעמען אַרבעט ביי דער שטונדע. אינקאָם טעקס פאַפּירן אויסגעפילט. טעלעפאָנירט 27 633.

ווילליק צו אַרבעטן אין קאַנטרי סטאָר פאַר ביליק. קאָן אַביסל לייענען און שרייבן ענגליש. ריידן רוטענישן. דייטש. האָב עקספּיריענס. קאָן גענען גוטע רעפערענס. קאָן לערנען מיט קינדער העבריאַיש און אידיש. האָב אַ ידיעה אויף שחיטות ער־פות אויב נויטיק. זיך ווענדן צו דאָס אי־דישע וואָרט באָקס 5293.

אַ באַ. דאָס צווייטע יאָר אין לאַנד. זוכט אַ דזשאָב אין אַ קאַנטרי דזשענעראַל סטאָר ווילליק צו אַרבעטן פאַר קליינע ווייזדזשעס. קאָן אויך לערנען מיט קינדער אויב נויטיק זיך ווענדן צו

2301-11th Ave., Regina, Sask.

עס איז בלויז אַ פראַגע פון מינוטן

אַריינצושטעלן אַן "ער" אין

"דאָס אידישע וואָרט"

אייער טעלעפאָן וועט אונז דער־רייכן אין געצייטלטע סעקונדן טעלעפאָנירט

52 213

און אייער "ער" וועט דערשיינען אין דער זעלביקער אויסגאַבע

בערזע מעקלאַנ־ מימער און תבואה ספּעק־

א פ. וודהיס, פּרעזידענט

זאָגט אַז תבואה קאָן נעמען אַרויס, הע־

דער ערשטער טאָג פונ'ם דער קאָמיסיע וואָס זומט תבואה פאַרקויף, אונטער דע שאַפט פון סער דזשאָזיאַ סטאַ וועגן אַ טאָג פאַר תבואה די עדות ביים פאַרהער זיי פאַרשטייער פון גריין עקס פון די עלעוואַטאָרן אין פון זיי זיינען אַלע געווען איינ־די תבואה ספּעקולאַציעס זי זאַך און זיי העלפן אַרויס צו קריגן אַ בעסערן פּרייז תבואה.

די קאָמיסיע האַלט דאָ אי איז געווען אין ראַיאַל אַלעקס טעל. אויסער דעם פאַרוויצע זיך אין הויפּט־ריכטער פון מאַניטאָבאַ, און סערפּ סאַסקאַטשעוואַן, און מיט פון וויניפּעג. טרעווערס סו סי., איז ראַטנבערג פאַר ר אייזענע פּיטבלייראַ, קיי. סי. האַסקין, קיי. סי., פאַרטרעט פעגער גריין עקסטשענדזש ביגאַר, קיי. סי., אַמאַוונ. אַ קען, קיי. סי., רעדזשיינע, דעם ווייץ פּול.

דער הויפּט עדות ביים פאַ איז געווען א. פ. וודהיס, פו וויניפּעגער גריין עקסטשענ "פּיוטשורס בראָוקער" מיט פאַרונג. ער האָט דערקלערט, ספּעקולאַנטן לייגן אריין מ זיי נעמען אַרויס און זיי העל אַרויס דעם מאַרק אויסקויפס בליבענע תבואה ("הערזשע

פאַרהייראַטע קריגן

אויף דער זיצונג פון ס העצטן אוונט איז באַשלאָסן טערצויילן זיך מיט די ש בעטן, אַזוי אַז יעדער פאַרהי בעטסלאַזער אויף די רעליג באַזאָרגט ווערן מיט אַרבעט דערש, וועלן די היינטערגעס אויסבעלייגט ווערן מיט געמא לאַך אויס'ן חשבון פון רעלי

אַלדערמאַן מעיבענע, פאַרו רעליף קאָמיסיע, גלויבט, אַז לייגנען צו באַזאָרגן מיט אַרבע הייראַטע אַרבעטסלאָזע.

א פאַרשלאָג פון אַלד. גרע בעטסלאָזע וואָס קריגן שטאָ וואָלן באַצאָלט ווערן מיט געל אַראָפּגערעכנט ווערן פון זייע

מאַסן-פאַ

MONDAY, APRIL 13, 1931. — THE ISRAELITE PRESS — דאָס אידישע וואָרט — מאָנטאָג, דעם 13טן אפריל, 1931.